

Брой 3 (2032) Година LXVII, ISSN-0205-0943

март 2025 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталоген № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Национален пешеходен поход „От тука започва България“ – 26-27 април, Шуменско плато, БТС, ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

Национален поход на хижари и обявяване на номинации за „Хижа на годината“ – април, УЦ „Маловица“, БТС

XXVI Песенен празник „Прекрасна си, мила Родино“ – 26 април, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък, ТД „Сдружение на туристическите хорове в България“

Отбелязване на 128 години от гибелта на Алеко Константинов – 11 май, паметник на лобното място на Алеко Константинов, ТД „Шипка“ и СТД „Чернатица“ – гр. Пловдив

72-ри Национален туристически поход „По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро“ от Бяла Черква до Дряновския манастир – 10 и 11 май, ТД „Бачо Киро“ – гр. Дряново, Община Дряново

Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета - Козлодуй – Околчица“ – 27 май – 2 юни, Козлодуй – Околчица, МОН, БТС, Област Враца

Обучение в туристически умения и сърчности на ученици от Община Ямбол и Община Тунджа – април и септември, възвишение Бакаджиц, хижа „Дружба“, ТД „Кабиле“ – гр. Ямбол

Дни на предизвикателството и пролетна кампания „Движи се и победи“ – 3 май, 17 май, 31 май, Велико Търново, ТД „Трапезица 1902“ – гр. Велико Търново, ОС и Община Велико Търново, Програма „Синди“, Младежки дом – гр. Велико Търново

Пешеходен поход до местност Шемето, с. Влахи, посветен на 153 г. от рождението на Яне Сандански – 17 май, село Влахи, ТД „Синаница 2000“ – гр. Кресна

Туристически детски поход по два различни маршрута: до извора на р. Струма и до Черни връх по повод Деня на детето – 27 май – 1 юни, хижа „Алеко“, Витоша, ТД „Мотен“, х. „Алеко“, Витоша

Дни на приключенията на Тарзан за деца и ученици (по веднъж месечно) – май, юни и юли, Въжени градини „Мотен“ до х. „Алеко“, ТД „Мотен“, х. „Алеко“, Витоша

В-и поход „50 километра за един ден“ около Варна – 5 април, Варна, ТД „Родни балкани“ – гр. Варна

26-и пешеходен поход „Цветница“ – с. Нова махала – пещера Снежанка – град Пещера – 13 април, района на Пещера, ТД „Купена – Пещера“ – град Пещера

Четвърта национална „Среща в града на липите“ – 10-11 май, град Стара Загора и околностите, ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора

Пешеходен поход „По пътя на четата на Цанко Дюстбанов“ – 1-4 май, ВЕЦ „Видима“ – Турски рът – Маратидик – Кара бунар – кв. Априлци – Троян, ТД „Узана“ – гр. Габрово

Адрелез – пешеходен поход (1,5 км.) – Празникът на водата – пресъздаване на обичая „Адрелез“ на извор „Лъжата“ – 6 май, село Могилица, ТД „Крепостта – Могилица“ – с. Могилица

Общоградски поход до връх Конгур в планината Беласица – 10 май, Петрич – Беласица, ТД „Калабак“ – гр. Петрич

Туристически поход „По стъпките на Георги Бенковски“ – 23-25 май, с. Мирково – м. Костина – с. Рибарица, Стара планина, ТД „Старопланински турист“ – гр. Етрополе

Градски маратон „Розова долина“ – 25 май, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък

Велосипедно преминаване по Черноморски път: Констанца – Резово – май, по Черноморието, ТД „Родни балкани“ – гр. Варна, Велолюб „Устрем“

XXX-и международен колопоход: Варна – Констанца (Румъния) – Варна – 3 дни, май или септември, България – Румъния, БТС, ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна

51-и Национален воден поход по река Искър – 10-13 април, по река Искър, ТД „Кайлъшка долина“ – гр. Плевен

Национален гребен поход „Янтра“ 2025 – май, по река Янтра, БТС, ТД „Приста“ – гр. Русе

Национален воден поход по река Струма – май, по река Струма, Воден клуб „Струма 2012“ и ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил

Открито състезание по пещерно ориентиране – 12-13 април, пещера Орлова чука, Спелеоклуб „Академик“ – Русе, БФС, Община Две могили, СТПД „Академик“ – гр. Русе

Състезание по спортно ориентиране за купа „Кюстендилска пролет 2025“ – май, ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил

Състезание по ориентиране за купа „Бодлите на розата“ – май, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък

Изработване на самостоятелни проекти и участие в такива за туристическа маркировка и туристическа инфраструктура – места за краткотраен отдих, чешми, беседки, мостове и др. – януари – декември, Витоша, Люлин, Странджа, Средна гора, БТС, съвместно с националните и природните паркове

БТС И КАУФЛАНД БЪЛГАРИЯ ЩЕ ОБНОВЯТ 400 КИЛОМЕТРА МАРКИРОВКА

През март т.г. в ХОPark Sofia на „Ботевградско шосе“ бе открит първият филиал на Кауфланд България, разположен в ритейл парк. „Новият хипермаркет е подарък за 19-ия рожден ден на веригата в България, заяви Иван Чернев – главен изпълнителен директор на Кауфланд България.

По време на откриването Иван Чернев обяви старта на мащабна кампания на БТС и Кауфланд България за обновяване на туристическа маркировка в страната. „Целта е да мотивираме нашите клиенти и туристите да пребивават сред природата и да имат здравословно хранене. Кампанията предвижда възстановяване на 400 километра маркировка на туристически маршрути, в т. ч. информационни табели на най-посещавани пътеки в страната“, подчерта Чернев.

В полза на планинския туризъм кампанията предвижда дейности за обновяване на туристическа маркировка в периода от март до ноември 2025 г. В програмата са включени пътеки и райони като: с. Желява – връх Мургащ; ПП „Шуменско плато“, маршрут Велико Търново – Преображенски манастир – с. Самоводене; по Софийска планина; ПП „Сините камъни“ (пътека Сливен – връх Разбойна, част от международен маршрут Е3); участък от Е3 – проход Витиня – хижа

„Мургащ“; ПП „Витоша“ – м. Златни мостове – х. „Момина скала“ – х. „Тинтява“; участък от международен маршрут Е4 от х. „Македония“ до проход Предела; участък от международен маршрут Е3 от х. „Бузлуджа“ до Прохода на Републиката; акция за почистване на пътеки от битови отпадъци и възстановяване на маркировка в Русенско Поломие (около манастир „Св. Димитър Басарбовски“ и Ивановски скални манастири); подновяване на туристически маршрут около Варна; маркиране на туристическа пътека по маршрут град Ямбол – античен град Кабиле и др.

За всеки отделен маршрут ще бъде публикувана предварителна информация, което ще даде възможност в дейностите да се включат доброволци и други заинтересовани лица.

„Използвам случая да честитя 19-ия рожден ден и да пожелая успех на Кауфланд България, заяви председателят на БТС Венцислав Венев. Надявам се кампанията да сложи начало на дългосрочно сътрудничество, за да направим планините по-безопасно и по-приятно място за пребиваване“, посочи Венев.

Първият проект ще бъде в Софийска планина

След откриването на най-новия хипермаркет от веригата „Кауфланд“ председателят на БТС Венцислав Венев и изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров се срещнаха с Лидия Донкова – кмет на район „Кремиковци“.

„Искаме да предложим на софиянци алтернативни на Витоша варианти за

отдих. Сред тях е интересната, но непозната Софийска планина. Ще започнем с обновяване на маркировката от с. Желява до х. „Мургащ“, после и на други пътеки“, посочи Венев.

„В Софийска планина има много манастири, които са част от Софийската Света гора, заяви Лидия Донкова. Пътеката до Кремиковския манастир е обрасла, същото се отнася и за манастири като Сеславски, Буховски и др. Искаме да ги възстановим“.

„Ние от БТС можем да съдействаме, защото участваме в проект за поклоннически маршрути „По пътя на вярата“, инициран от Президентството на Р България и на Богословския факултет при СУ „Кл. Охридски“, отговори Венев.

„Ние ще съдействаме и с маркировъчна дейност от страна на софийски туристически дружества, едно от които е ТД „Кремиковци“, добави изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров. То стопанисва хижа „Мургащ“, която се нуждае от ремонт. Ще се радваме на подкрепа от Столична община в тази насока, както и на други съвместни бъдещи инициативи“.

ехо

РЪКОВОДСТВОТО НА БТС СЕ СРЕЩНА С ВИЦЕПРЕМИЕРА ТОМИСЛАВ ДОНЧЕВ

На 17 март т. г. председателят на Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) Венцислав Венев и изпълнителният секретар на съюза Лъчезар Лазаров проведоха работна среща с Томислав Дончев – вицепремиер и министър на иновациите и растежа и с Мартин Дановски – заместник-министър на иновациите и растежа. Обсъдени бяха възможностите за материална подкрепа на дейностите на БТС от страна на министерства в ресора на вицепремиера Дончев – на иновациите и растежа, на туризма, на образованието и науката, на земеделието и храните, както и от Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

БТС ще разчита на подкрепа от

Министерството на иновациите и растежа при кандидатстване по различни национални и европейски програми с цел дигитализация на неговите дейности, в т. ч. Националното движение „Опознай България – 100 НТО“.

Относно сътрудничеството на БТС с Министерството на образованието и науката представителите на БТС обърнаха специално внимание на необходимостта от възстановяването на модул „Туризъм“ (допълнителен час) по физическо възпитание в учебните програми и облекчаването на режима на достъп на ученици в планините.

Министерството регионалното развитие и благоустройството може съдейства за обновяване на материалната (хижната) база на БТС, който е Национална организация за спортно-туристическа

дейност. Това би могло да стане чрез печелене на проекти по различни национални и европейски програми.

№ 23A

100 НТО

Непознатите богатства на БАЛЧИК

►► 4 стр.

КАМЧАТКА

►► 7 стр.

Иван КРЪСТЕВ: „Италия е като приказка“

►► 13 стр.

НА ШИПКА ИЗПИТВАМЕ ГОРДОСТ, ЧЕ СМЕ БЪЛГАРИ!

Стотици родолюбци от туристически дружества от цялата страна се включиха в Националния празник на България на Паметника на Свободата на връх Шипка. Домакин на тържествата по повод 147 години от Освобождението на България от османско владичество тази година бе Община Габрово. По традиция активно участие в организацията и честванията взеха ТД „Узана“ - Габрово с председател Атанас Сидеров и Сдружение „Български туристически съюз“.

На трети март по два маршрута - от север и от юг до Паметника на Свободата се изкачиха хиляди българи, сред които бе изпълнителният секретар на Сдружение „Български туристически съюз“ Лъчезар Лазаров и туристи от ТД „Сърнена гора“ - Стара Загора, ТД „Мадарски конник“ - Шумен, ТД „Бачо Киро“ - Дряново, ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък, ТД „Трапезица 1902“ - Велико Търново, ТД „Росица“ - Павликени, ТД „Руен“ - Пловдив, ТД „Карандила“ - Дулово, ТД „100-те войводи“ - Сливен, ТД „Алеко 1900“ - Нова Загора, ТД „Росица - Мазалат“ - Севлиево, ТД

„Момини двори“ - Гоце Делчев и др. Там те поднесоха венци на почит и за вечна слава на героите, загинали за свободата на България.

Ние, българите, сме призвани да помним и почитаме подвига на хората, които с кураж и саможертва извоюваха българската свобода! Да носим България в сърцето си и да възпитаваме в идните поколения национално самочувствие и любов към родината, нейната история и култура. На Шипка празнувахме с вяра в бъдещето и с гордост, че сме българи!

Таня МОЛОВА - секретар на ТД „Узана“ - Габрово

ТРЕТИ МАРТ - ДАТА - СИМВОЛ НА МЕЧТИТЕ

В село Ягодина Националният празник Трети март отново бе отбелязан по достоен начин - с признателност към миналото, с вяра в бъдещето, с обич и заедно.

Връх Свети Илия в Западни Родопи посрещна туристи от цялата страна, поканени от ТД „Родопея“ - с. Ягодина, област Смолян. Съпроводени от силата на родопските гайди, с гордо развети трибагренници в мартенското утро участниците попаднаха в родопската прегръдка на най-високото било, с почит към святата дата. Този ден за тях не бе просто туристически поход, а символ на миналото, настоящето и бъдещето, символ на българския дух.

В тези моменти на поклон, след гърмежите на Черешовото топче, родолюбивото слово на Цветка Такова, поезията на Сашо Лянгов, като че ли времето бе спряло. Всички пазиха минута мъчание. В него говореха туптящите им сърца, изпълнени с обич и признателност, с надежда и вяра за мирна Европа и за просперитет за хората.

Скоростното изкачване, туристическият поход по билото на каменистия връх, спортно-туристическите състезания, народните хора с развети трибагренници бяха само част от общото празнично настроение. Мартенският вятър разнасяше по билата звуците от гайдите, песните и ехото от ентузиазма на хората, които знаеха какво искат, какво могат и какво ще дадат на България. Затова, на импровизираната каменна трибуна, думите

на оратора звучаха силно и мобилизиращо: „Днес е ден да кажем, че трябва сме единни, трябва да сме заедно, да се борим за мира, да имаме воля да съхраним България, да бъдем достойни членове на Европейския съюз! Да бъдем смели! Да бъдем истински горди граждани на България, Европа и света!“

Трети март 2025 година бе един слънчев, усмихнат и задружен ден, споен с топлия планински чай, сладкия обяд, присъдените грамоти и награди. В прегръдката на националния химн и Родопска планина усмивките не слизаха от лицата на гости и домакини, на малки и големи мечтатели.

Снежана КУКУНДЖИЕВА, Цветка ТАКОВА - ТД „Родопея“ - с. Ягодина

„ОЦЕЛЯВАНЕ В ЗИМНИ УСЛОВИЯ“ НА МАЛЪОВИЦА

Тази година, между 19 и 23 февруари, ТД „Черноморски простори“ - Варна осъществи за двадесет и първи път прегледа „Оцеляване при зимни условия“. Проявата е уникална с това, че в нея опитни планинари с желание предават опита си на младите. Проведохме го на Мальовица - едно емблематично място, символ на планинарството и на родния алпинизъм. Въпреки много ниските температури (около минус 20 - 230 С) ентузиазмът на участниците бе на високо ниво. Част от тях като ученици бяха участвали в минали прегледи, а днес вече са сериозни младежи с визии и мечти за реализация.

При пристигането на Меча поляна времето бе слънчево и засили нашия ентузиазъм. Веднага се настанихме в ТС „Тръстиката“ (с благодарност към хижаря Ицо), а малко по-късно направихме поход до х. „Мальовица“. Важно бе да се аклиматизираме. Още в късния следобед започнаха лекциите и практическите занятия. Начална тема бе личната екипировка на туриста и тази на групата, които са основа за безопасността в планината. Последваха лекции, свързани със сняг и снежни лавини, поведение в райони с лавина опасност, построяване на снежни хижи, пещери и други съоръжения, застраховки, безопасност в планината, дейности на ПСС и други важни за планинарството теми. На другия ден имаше практически занятия за прилагане на получените знания и придобиване на умения.

В прегледа „Оцеляване при зимни условия“ участваха 18 туристи от Варна, София, Пловдив, Русе, Враца, Силистра и други градове. Възрастта им бе от 6 (Михаил Ангелов) до 73 години (Георги Георгиев). Изключително важно бе участието на 12 млади хора на възраст до 35 години и

на семейства. Участниците посетиха Музея на алпинизма в хотел „Алпинист“, чиито куратор е летописецът на родния алпинизъм Сандю Бешев.

Проведени бяха походи, водени от планинските водачи Димитър Куртев и Желю Желев. По време на преходите показвахме как се правят пътрини, как се формира колоната с туристи, посочени бяха правилата за преминаване през район с лавинна опасност. Георги Бараков и Веселин Стефанов показаха как се правят възли с прусеци и тяхното използване при необходимост. Построяването на снежно иглу бе дело на всички участници. В края на проявата връчихме на всички сертификати, а хората, които не бяха кръстени с планински имена, получиха кръщение с такива.

Изказваме благодарност към централата на БТС за осигурените възета и екипировка, което допринесе за по-качествено провеждане на „оцеляването“.

текст: Атанас СИВКОВ - ръководител на проявата и председател на ТД „Черноморски простори“
снимка: Георги ГЕОРГИЕВ

54-ТИ ЛЪЧЕВ ПОХОД НА ТД „ПРИСТА“

Завърши 54-ия лъчев поход, организиран от ТД „Приста“ - Русе в Централен Балкан. По различните маршрути - лъчи преминаха над 80 туристи. Тръгването на групите стана от различни хижи, преходите на отделните лъчи бяха от 2 до 5 дни, а идеята бе всички да финишират заедно на 3-ти март на Шипка.

Освен от Русе имаше гости от Варна, София, Пловдив, Перник, Гоце Делчев, Калофер, Бяла и други селища. Повечето от туристите участват в този поход многократно, някои над 15 пъти. Но винаги има и новодошли. За тях последният ден беше организирано ритуално кръщаване.

Снимката тук е от втори лъч с водач Никола Кившанов. Двете групи на лъча тръгнаха от северната и от южната страна на планината и се събраха на връх Ботев. Маршрутът беше: кв. Видима (Априлци) - х. „Плевен“ - х. „Васил Левски“ - заслон „Ботев“ - х. „Тъжа“ - х. „Мазалат“ - х. „Партизанска песен“ /Лъгът.

текст: Сашо ПОПОВ
снимка: Нина ТОПАЛОВА

ПОХОД „ПОСЛЕДНИЯТ ПЪТ НА ЛЕВСКИ“

На 18 февруари т.г. се проведе традиционният от десетилетия поход „Последният път на Левски“ от Ловеч до Къкринското ханче. Негови организатори бяха ТД „Стратеш“ - Ловеч и Община Ловеч.

В прехода участваха 41 туристи, сред които 26 ученика от езиковата гимназия в Ловеч, водени от техния учител Тони Христов, граждани. В снежно, но тихо време, за пръв път от години насам походът бе воден умело от Светослав Генков - председател на ТД „Стратеш“ и началник на отряда на ПСС в града.

На ключови места по трасето бяха изнесени три беседи - до паметника на Васил

Левски в Ловеч, в природната забележителност Крали - Марков калпак и в местността Пази мост. Там има мост, по който са отекнали някои от последните стъпки на Апостола - Васил Левски. На Пази мост присъстваха местни ръководители и представители на граждански сдружения, поднесени бяха цветя.

В Къкринското ханче походниците се включиха в честванията с тържествен военен ритуал. След словото на кмета на Община Ловеч Страцимир Петков бе представена възстановка на залавянето на Васил Левски.

текст и снимки: д-р Дарина ПЕТРОВА

ОТ ЧИРПАН ДО ШИПКА

Вече 25 години желаещи да посетят Шипка на Националния празник на 3 март не липсваха. Дори напротив - за голяма радост на туристите от ТД „Средногорец“ - Чирпан броят на учениците се увеличава.

За поредна година най-многобройни се оказаха младите туристи от СУ „П. К. Яворов“, част от ЮТК „Самодовец“ с ръководител Милена Георгиева, ученика от ПГСС - гр. Чирпан, компактна група от СУ „Христо Ботев“ - с. Братя Даскалови. За първи път от много време насам в масовото събитие се включи и немалка група деца от ОУ „Васил Левски“. Самата проява датира от 2000-та година и е похвално, че все повече млади хора изминават пътя до Паметника на Свободата.

Автобусът сваля нетърпеливите туристи по средата на пътя. Останалата част до върха бе преодоляна по черен път, който изведе многобройната група от близо 50 човека до местността „Орлови скали“ - мястото, където са се сражавали българските опълченци.

Времето бе с групата - макар мъглата и вятърът да попречиха на желаещите да се насладят с пълна сила на величествения монумент,

слънцето ги съпътстваше по пътя до Шипченския манастир „Рождество Христово“ и се оказа истинска благодат.

На онези, които редовно посещават Шипка, впечатление направи засиленият контрол на униформени лица, които забраняваха дори изкачването до огъня, запален до монумента, както и това, че тази година сякаш липсваше онази масовост, характерна за този ден.

Естествено, тазгодишният 3-ти март тества не само физическата издръжливост, но бе и изпитание за духа - да помним, да отдадем почит към всички опълченци и воители, дали живота си за свободата на България и да предадем паметта за тях на следващите поколения.

Някои ученици, вече седнали в автобуса, забравиха за твърденията си, че не биха повторили това приключение. Усмивките по лицата и споделеното време с хората в планината бързо изтриха следите от умората и бяха свидетелство за съпричастността им към идеята да отдадеш почит на героите с вяра и надежда, че огромната им саможертва няма да бъде забравена.

Дора ПЕТРОВА

ДО МАЗАЛАТ И ОБРАТНО ВЪВ ВИХЪРА НА ЗИМАТА

В мразовитите дни на февруари туристическите ни души неустойимо са теглени към планината до нас. Ние, туристи от ТД „Росица-Мазалат“- Севлиево внимателно следим обстановката в Стара планина в по-близката ѝ част, а именно района на Мазалат. Температурите са страховити - минуси, които никога не бе предполагал да изпита на гърба си. Докато следим обстановката в планината, на камери и по прогнози за времето, една примамлива картина ни изкушава безмерно. Слънцето ни се усмихва щедро и обещава да ни обгърне с нежните си ласки, въпреки че термометърът не иска да се вдигне в червения спектър.

Решено, ще вървим по маршрут Севлиево - х. „Партизанска песен“ - х. „Мазалат“. Разнопосочни са мненията кога би било най-добре да се тръгне, за да се спестят няколко минусови градуса.

В деня на тръгване утрото е супер свежо, с пристигането на изходния пункт веднага попадаме в друг свят - високи иглолистни дървета, отрупани

със сняг, кристален въздух, който изпълва дробовете и всяка фибра на тялото. Странно, как е възможно да се чудиш дали да тръгнеш към тази красота?

Взимаме нашите гости, с които сме се уговорили да поделим тази събота и неделя, и бавно потегляме нагоре. Снегът заслепява очите, хрущи под краката, редуват се картини, една от друга по-красиви. Групата пред нас е направила сериозна пъртина, което улеснява движението. Ниските температури не ни позволяват да спираме по-продължително. Гледката е омайна, слънцето щедро пръска лъчите си, сякаш иска да ни докаже, че ще победи зимата.

Човек върви бавно нагоре, оглежда безкрайната красота и си мисли: „С какво ние, грешниците, заслужихме този рай?!“. Не намирам отговор, ежедневните терзания и негодувания остават някъде назад, мънички и пренебрежими пред това ледено величие, сътворено от Майката - природа. Ако и нас Създателят бе направил толкова свършени

като всичко, което ни заобикаля, щеше да е някаква висша хармония, за която сега само можем да мечтаем.

Продължаваме напред, снегът блести като кристали, или като диаманти, не знам! Но е много красиво - ако промениш ъгъла на гледане, блестят други кристали и се чудиш дали наистина се случва това възшебство или всичко е сън, който ей сега ще изчезне. За щастие всичко е истина, ти си сред най-красивите гледки, които могат да съществуват. Откриват се върховете наоколо, затрупани със сняг, а слънцето ги гали с нежните си лъчи.

Пристигаме в хижа „Мазалат“ - топла, уютна, готова да приласкае охладените ни тела, да ни подслони в чаровната си прегръдка. „Виновници“ за този хижарски уют са семейство Силвия и Георги Пушкаррови - усмихнати хора, приятелска обстановка, страхотна кухня без претенциозен шеф-готвач, гозби с нашенски вкус, които допълват насладата от преживяното през деня. В разгара на вечерта се чува музика от истинска,

нашенска каба гайда. Гайдарят изпълнява познати родопски мелодии, които напомнят за отдавна отминали времена.

Същото изпълнение виждаме и чуваме на следващия ден - наскоро ледената красота се изливат звуците на тази възшебница, която в най-трудните робски години ни е връщала към българските корени...

Завършваме леденото приключение уморени, но много доволни, че сме били една нищожна част от нашия Балкан - толкова величествен, че освен да му се преклониш, друго нищо не остава.

инж. Недка ИЛИЙЧЕВА – секретар на ТД „Росица-Мазалат“- Севлиево

ФОТОИЗЛОЖБА ПРЕДСТАВЯ МЕГАЛИТИ В КАЗАНЛЪШКИЯ КРАЙ

Фотоизложбата „Древнотракийски скални съоръжения и светилища на територията на Розовата долина“ бе представена през февруари в Археологическия музей „Долината на тракийските царе“ в град Шипка. Тя бе открита в рамките на семинара „Траки, вино и култура“, в който участваха учени и изследователи от цялата страна. След 23 март ще бъде експонирана временно в Исторически музей „Искра“ - Казанлък, в Павел баня и в Мъглиж и община Брезово.

Авторът на фотоизложбата инж. Костадин Димов често участва с идеи в проведените под ръководството на Христо Ангелов 47 експедиции на ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък. Те определят нова насока в традиционния туризъм на казанлъшкото дружество - поставят си за цел да съчетаят туризма с научно-изследователска и културно-познавателна дейност, свързана с богатото културно-историческо наследство и красивата природа на България.

В тази фотоизложба инж. Костадин Димов представя 15 мегалита, открити и проучени от него в Казанлъшката долина. Те са обозначени и на географска карта. Това са храмове, разположени в удобни скални места, където древните жреци са извършвали ритуали за време, здраве и лечение.

Доста интересна е палео-обсерваторията „Котката“, която се намира близо до казанлъшкото село Ясеново. Представлява скална арка с дължина десет метра, разположена под източния ръб на ждрелото Скалната река така, че

светлина прониква за кратко в различни периоди на годината. Според инж. Димов значението на „Котката“ ще нараства, освен това палеообсерваторията може да бъде място за практикуми по астрономия.

В изложбата е показано и скалното светилище „Паунов камък“, разположено на огромен тесен гребен над река Тъжа в местността Голямата светица. „Паунов камък“ е голямо светилище, в което има много култови изсичания, но поради опасния достъп там предстоят още много проучвания. Впечатлява скалният трон, а в камъка е изсечен древен път.

Протодолмен „Пиростията“ се намира край село Турия и е леснодостъпен за туристи. Горната му плоча се крепи на три скали, откъдето идва и името. Върху покривната плоча има издълбан ритуален басейн, в който винаги има дъждовна вода.

В експозицията има и фотографии на Мегалита край казанлъшкото село Бузовград, който е често посещаван. Другите имена на светилищата са Вратата на Богинята-майка и Бащин камък.

Мегалитът е проучван и оценен от траколога проф. Александър Фол, който е пожелал точно там, по древен ритуал, да бъде разпръснат прахът му. Ритуалът е възкресен след изграждането на екопътека към мястото през 2005 година.

Винишки камък се намира над Мъглижкия манастир „Свети Никола“, а в скалите е вкопана икона на Светата троица. От там може да се стигне до връх Попък, където според легенда е имало параклис, а в скалите на самия връх има извор. Днес Винишкият камък е означен с християнски кръст и с българския трибагеник.

Показани са фотографии и на скалното светилище Дупника край мъглижкото село Селце, Бузово кале, както и на Кутела - масивна конусовидна чаша, изсечена от мегалитен гранитен къс близо до руините на средновековния манастир „Свети Никола“. Друг представен обект е „Пещера номер 7“ (северозападно от казанлъшкото село Ясеново).

Като геофизик инж. Костадин Димов участва в редица геофизични експедиции при древния тракийски град Кабиле, могили около Казанлък, Дебелт, Камен бряг и други. През 1991 г., когато е заместник-кмет на Казанлък, организира спасителни разкопки от експедиция ТЕМП, чиито проучвания водят до значими открития в Казанлъшкия регион. От 2004 година насам организира обходи и изследвания на мегалитни светилища в страната, а до момента по темата има пет фотоизложби.

ТД „СРЕДНОГОРЕЦ“ НА СНЕЖНА БУЗЛУДЖА

Походът до хижа „Булуджа“ миналата година ни избяга - хижата е хубава, има много мераклии да я посетят и така и не намерихме свободни дати за нашата прова. За това и тази година местата бяха резервирани отрано, за да сме сигурни, че ще се насладим на това емблематично място.

Синоптиците се опитаха да ни стреснат с екстремно ниски температури и донякъде успеха, но тези, които се отказаха от похода, можеха само да завиждат за слънчевото време и за

бялата красота, на която се насладихме по пътя. Криволичеща горска пътека ни изведе над село Енина и от платата и връхчетата се откриха зашеметяващи гледки към паметника на връх Бузлуджа, към масива Триглав и казанлъшкото поле. Опитният водач Даниел Бонев ни водеше по пътеки, затрупани от пръхав сняг, по които преди нас са минавали само диви животни. Не бързахме, наслаждавахме се на газенето, мекотата на снега, девствената гора и долитащите шумове на дивите ѝ обитатели.

На 22 февруари хижа „Булуджа“ ни посреща с топлина и уют. Настанихме се, хапнахме по една гореща супа с истински гъби и хайде към паметника на връх Бузлуджа. Емблематичната сграда е в класацията на петте най-красиви изоставени сгради в света. Логично около паметника срещаме доста чужденци. Любезните домакини в хижата ни бяха подготвили вкусни ястия и атмосфера, която предразполага към дълги приятни разговори и кроене на нови туристически планове.

На следващия ден поехме по обратния път, но минахме през обзорния връх Катуните. Той има височина, приблизителна на тази на върховете Шипка и Бузлуджа, но е надвиснал над подбалканското поле и съчетанието от сняг, слънце и 360-градусова панорамна гледка провокира емоцията да се наслаждаваме на планинската красота и да дишаме с пълни гърди.

Походът ни зареди с много положителни емоции, донесе ни усещане за свобода и простор. Испитахме удоволствието да усетим диханието на зимната гора, уюта и гостоприемството на хижата. Обещахме си още такива преживявания.

текст: Христо ТЕНЧЕВ
снимка: Милена ГЕОРГИЕВА

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Управителният съвет на ТД „Черноморски простори“ на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ свиква Общо събрание на 24 март (понеделник) 2025 г. от 17:00 часа във Варна ул. „Генерал Столетов“ № 3, етаж 2 и на основание на решение на УС на ТД от 10.02.2025 г. при следния:

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността на Дружеството през 2024 г.
2. Приемане на финансов отчет за 2024 г.
3. Отчет на Инспектората за 2024 г.
4. Приемане на календарния план и бюджета за 2025 г.
5. Избор на делегати за ОС на БТС, БФТ, БФТВ за 2025 г. и представители за Младежкия форум към Община Варна.
6. Разни (приемане на нови членове, за членския внос, членските карти, наемите на имущества и други).

Поканват се всички членове на Дружеството /редовно отчетени за календарната 2024 г./ да присъстват лично или чрез упълномощени представители. При липса на кворум ОС ще започне един час по-късно. Мястото не се променя.

Управителен съвет на ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

ПОКАНА ЗА ОБЩО СЪБРАНИЕ
от Управителния съвет на ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

Управителният съвет на сдружение ТД „Момини двори“ - град Гоце Делчев, на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл. 22, ал. 1 от Устава на сдружението, свиква Общо събрание на 09.05.2025 г. от 17:30 часа в залата на Ловно-рибарско сдружение „Сокол“ - град Гоце Делчев, област Благоевград, при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчетен доклад на председателя за дейността на сдружението през 2024 г.
 2. Финансов отчет на сдружението за 2024 г.
 3. Доклад на Контролната комисия за работата на УС на сдружението през 2024 г.
 4. Предложение за проекто-бюджет и приемане на бюджет за 2025 г.
 5. Разисквания и гласуване по т.1, т.2, т.3 и т.4 от дневния ред.
 6. Приемане на програмите на клубовете за работа през 2025 г.
 7. Освобождение на член на Контролната комисия и избор на нов член.
 8. Решение за продължаване на членството на сдружението в „МИГ - Гоце Делчев - Гърмен - Хаджидимово“.
- Определяне на представляващ дружеството и заместник с пълномощно от Общото събрание.

При липса на кворум 50 % + 1 от членовете на сдружението Общото събрание ще се проведе един час по-късно, на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на присъстващите членове на сдружението.

Поканват се всички членове на сдружение ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев да участват в Общото събрание. Право на глас имат само членове, заплатили членския си внос.

Управителен съвет на сдружение ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

НЕПОЗНАТИТЕ КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ БОГАТСТВА НА БАЛЧИК

Град Балчик е място, съчетало и съхранило до днес свидетелства за битието на предците от незапомнени времена. Но освен популярния Архитектурно-парков комплекс „Двореца“ (на румънската кралица Мария Единбургска) „Белият град“ притежава уникални паметници от много епохи - праисторическа, тракийска, елинистична, римска и византийска. Съхранени са археологически артефакти и от прабългарския период. Под града се намират останки на праисторическо селище на шест хиляди години.

Историческият музей в Балчик

съхранява над 20 000 движими културни ценности, част от културното наследство на България. От създаването му до днес на територията на общината се извършват множество археологически проучвания, разкопки и сондажи, сред които са и обекти с национално значение,

като са късноантичната крепост в квартал „Хоризонт“, селището в местността „Дженни баир“, средновековният биритуален некропол на територията на авиобаза – Балчик, античната надгробна могила в местността „Таушан тепе“, античният храм на Понтийската майка на боговете – Кибела.

Експозициите на музея са разположени в сградата, построена през 1907 г. и предназначена

за общинско и околийско управление, по проект на австрийски архитект. През 1928 г. е извършена реконструкция на фасадата по проект на румънския архитект Хенриета Делавранча-Жибури. От 1959 до 1965 г. е използвана за читалище и градска библиотека. Трансформирането на музейната сбирка в държавен музей става на 2 април 1969 г. Днес под ръководството на Исторически музей – Балчик са още Етнографска къща, Художествена галерия, Взаимно училище и Теке „Ак Язълъ баба – Св. Атанасий“ в село Оброчище, Община Балчик.

Посетителите имат възможност да се докоснат до културни ценности от периодите праистория, античност и средновековие на град Балчик. В залите са експонирани каменни бравички и чукове, кремъчни стъргалки и други сечива, неоспоримо доказателство за съществуването на селище на

територията на днешния град Балчик още през новокаменната епоха, 6 000 години пр. Хр. От траките засега са намерени само керамични фрагменти. От римския период на територията

на днешното летище Балчик е открита римска колесница. Тя е двуколна, с желязна седалка и бронзови украшения – орлета, ръце, бюст на роб и Дионис. Вероятно е принадлежала на знатен военачалник от Дионисополис. По онова време градът достига най-голям икономически разцвет. От същия период е макетът на гробницата на римски лекар – жрец от II век, открита на територията на Балчик през 1907 г. Богатата и интересна находка от бронзови битови предмети и хирургически инструменти е от изклю-

чително значение за града. Те свидетелстват, че още тогава на тази територия са се извършвали хирургически операции. Това откритие станало повод за създаване на музей в Балчик.

Храмът на Кибела

През 2007 г. културно-историческото наследство на страната ни бе обогатено с неизмеримо археологическо откритие – храм на Понтийската майка на боговете – Кибела. България стана единствената страна в света, която притежава най-голямата група движими паметници, свързани с култа към

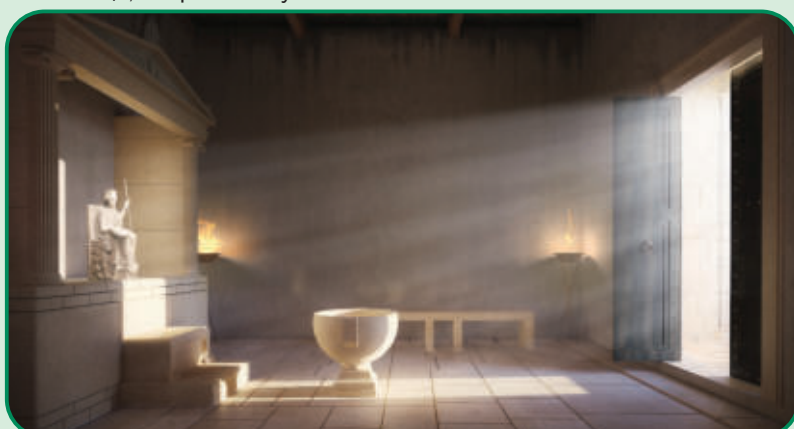
Майката на боговете, открити досега на едно място. Това са над 200 монети, над 30 мраморни епиграфски паметници, над 20 мраморни скулптурни изображения на Кибела, Афродита, Посейдон, Дионис и Пан. Тези ценности се съхраняват в Исторически музей – Балчик и се радват на голям интерес от български и чуждестранни туристи.

Кибела е трако-фригийска

богиня, която олицетворява природата и нейното плодородие. Древните хора почитат всемогъщата й сила, като изработват статуи с нейния образ, отдават й почит чрез ритуални жертвоприношения на животни. Изграждат храмове, посветени на богинята, където се молят за плодородие и благодат. На тях те даряват пари, имоти, сгради, лозя, дори работилници. Култът към богинята-майка възниква в Мала Азия, а по-късно е пренесен в Гърция и Рим. Откритият храм в Балчик, разположен на 250 м от морето, е доказателство, че и по нашите земи е имало култ към Кибела. Храмът е изграден през III в. пр. Хр. и функционира до IV в. сл. Хр. Той има правоъгълна форма, фасадата е изложена към морето, входът е от юг. В сградата се влиза през четири стъпала към пронаос (предверие), където има „есхара“ (ритуално огнище). Дървена врата отвежда до наоса (основната част на храма), в чието дъно се намира едикула (ниша), украсена с

колони, капители и фронтон с релефно изображение на бог Хелиос. В едикулата е стояла основната храмова статуя на Великата богиня майка, облечена в дълъг хитон и химатион, седнала на трон, с тимпан в лявата ръка. До четири от намерените статуетки в скута на богинята е легнал лъв. Мраморен лутерион е разположен пред подиума на едикулата, в средата на храма. Втори, по-малък подиум, вероятно жертвеник, се намира южно от лутериона. Намерените надписи и мраморна пластика свидетелстват за религиозния и обществен живот на Дионисополис.

Храмът на Кибела може да се види като виртуална реалност чрез очила, които представят сградата отвътре и отвън. Проектът е реализиран с финансовата подкрепа на Министерството на културата.

Художествената галерия

Началото на Художествената галерия е поставено през 30-те години на 20 век, когато белокаменният град се намира в пределите на Румъния. Романтиката на живописния морски залив на Балчик привлича много румънски художници, които отразяват в платната си неговата красота. Изниква необходимост от място, където да бъдат показвани. През 1937 г. сграда близо до морето е превърната в музей-галерия, първата в Южна Добруджа. Съдържа интересни колекции и сбирки, сред които са 55 живописни творби, редки старопечатни издания, няколко антични статуи (в т. ч. торс на бог Дионис), мраморни глави,

епископски паметници и монети. Галерията просъществува до 1940 г., когато Южна Добруджа е върната в пределите на България. Тогава всички експонати на музея и галерията са натоварени на кораба „Ойтус“ и са изнесени в Румъния.

През 60-те години на миналия век местната общност полага усилия за възстановяване дейността на културните институти. Започва събиране на художествени творби, като Националната художествена галерия дарява 76 произведения (живопис, графика и скулптура) на български художници. С дарения и на местни жители първата изложба се открива на 25 май 1965 г. в настоящата сграда на Исторически музей – Балчик. Заслуга за организацията и подбора на

художествените произведения имат Клара Петкова (1908-2003) и Никола Даскалов (1924-2001). Важен фактор в развитието на художественото дело в Балчик е обособяването на Галерия на карикатурата с постоянна експозиция, която се помещава в отделна сграда на улица „Черно море“. Създадена през 1979 г., тя събира във фонда си творби на известни български и чуждестранни карикатуристи като Теньо Пиндарев, Асен Грозев, Любо Маринов, Хералд Кречмар и др. Галерията на карикатурата просъществува до 1987 г., а колекцията й става част от фонда на днешната Художествена галерия.

Поради нарастване на фонда на художествения отдел възниква нужда от обособяването му в нова сграда - красивата и стилна бивша гимназия на града. Намира се в самия център на Балчик, където отвисоко, с поглед към морето, посетителите й се наслаждават на една от най-прекрасните гледки в Белия град. Сградата е строена в края на 19-и век, а впоследствие реконструирана със средства от фонд „1300 години България“. През 2015 г., след пълен ремонт на вътрешното пространство, галерията се открива със съвършено нова визия.

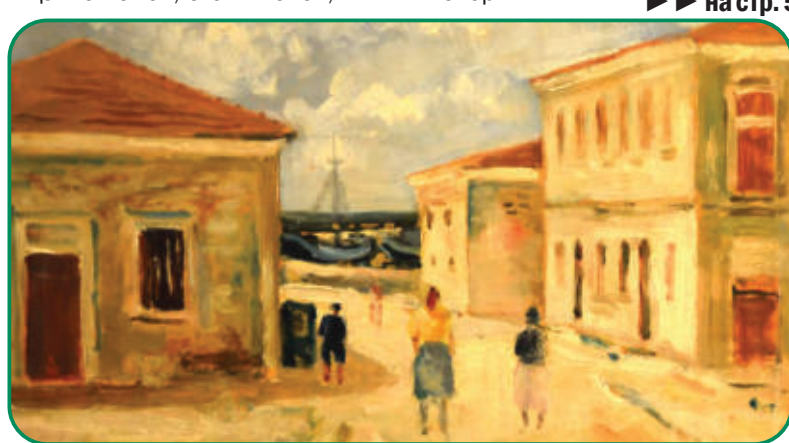
Художествената галерия е разположена на два етажа. На първият етаж има пет зали за временни и гостуващи изложби и зала за чуждестранно изкуство. В

централната зала е разположена статуя на бог Дионис (реплика на гръцки оригинал, открита през 1945 г., символ на древното име на града Дионисополис). Фоайето се използва за проектиране на филми, свързани с изкуството и историята на града. На втория етаж се намира постоянна експозиция с творби на съвременното българско изкуство – живопис, графика и скулптура. Тя е разгърната в две зони – изкуство от първата половина на 20 в. и от преходния период (края на 50-те години) и изкуство през втората половина на 20 в. (от 60-те години до края века). Най-добре е представен живописният раздел, в който има творби на утвърдени имена като Владимир Димитров – Майстора, Бенчо Обрешков, Дечко Узунов, Цанко Панов, Стоян Венев, Илия

Петрови други значими български художници, чиито картини са събрани в залата на т.нар. стари майстори. Най-голямата колекция творби на известния български карикатурист Тодор Цонев, дарявани от автора в продължение на десет години, също е сред богатствата на галерията. Това са 413 рисунки, литографии, карикатури, графики и шаржове, както и всичките 108 броя на вестник „Сатира“, които художникът издава заедно с изкуствоведа-историк Мария Овчарова в периода 1990 – 1999 г.

Художествената галерия в Балчик е културно средище, където всяка година се провеждат фестивали и концерти, организират се самостоятелни и съвместни изложби, литературни вечери.

►► на стр. 5

►► от стр. 4

Етнографската къща

е експозиция, поместена във възрожденска къща от 1895 г., превърната в музей през 1980 г. Понастоящем във фонда й се съхраняват над 1500 музейни единици. Експонатите са свързани с поминъка и начина на живот на местното население, с дома и бита, с празниците и обичаите. Голяма част от инвентара на Етнографската къща е събран между 1983–1989 г. от ДОО фонд „1300 години България“, след проведена мащабна събирателска работа.

На първия етаж в две зали е разгърната експозицията „Занаяти и поминък в Балчишкия край от първата половина на 19

век” – абаджийство, кожарство, бчварство, медникарство, коларо-железарство, риболов, земеделие, скотовъдство. Интересни са оригиналните майсторски свидетелства на местни майстори – занаятчии, които са имали дюкяни и работилници в града. Показани са диканя, паламарки, вила, овчарски ямурлук, рибарски мрежи, домакински съдове и автентични оръдия на труда, характерни за поминъка на този край.

На втория етаж е представено народното творчество, вплътено най-вече в народните тъкани и носии, които показват уменията, чувството за хармония и за красота на българката. Експонираните носии дават представа за демографския облик на добруджанския край, а

облеклото се различава с голямо разнообразие. Представени са уреди, свързани с добива на влакна – даращи за вълна и коноп, чекръци, предачки, хурки и хоризонтален тъкачен стан. Собата е най-представителното помещение в добруджанската къща. Тук могат да се видят дълги миндери, застлани с червени покривки, шарени възглавници, люлка, ракли. Красиви добруджански черги и пешкири, изработени от памук, коприна и вълна, надничат от раклите. В отделна стая е представен градският бит – тежко дървено огледало, мраморна тоалетка, дървен скрин, виенски столове и кресла, семеен албум.

В Етнографската къща се пази скромна колекция от произведения на местни майстори –

златари. Характерна особеност на българското женско облекло е използването на голям брой украшения, особено при празничните облекла. Наниз, подбрадници, обеци, гривни, пръстени – всички те имат символика, свързана с народните вярвания. Украшенията са изработени от различни метални сплави, сребро, злато, монети, корали, стъклени мъниста, седеф. Голямо е разнообразието от пафти, които се прикачват към тъкан, сърмен или синчан колан. Показани са и накити от мъниста и разноцветна вълна. От 2016 година открита експозиция на двора разказва за историята на виното. Тя проследява „Пътя на виното“ от засяване-нето на лозята и брането на гроздето до приготвянето на вино. В двора има и места

за отдих, където можете да се насладите на тишината, красотата и стила на Етнографската къща.

В Етнографски музей – Балчик ежегодно се организират изложби, концерти, театри на открито, творчески ателиета, демонстрации на стари занаяти. Провеждат се презентации, благотворителни базири и изложения. Правят се възстановки на празници от народния календар като Лазаровден, Гергьовден, Еньовден с участието на местни фолклорни певчески и танцови състави, детски градини и училища.

Текето „Ак Язълъ Баба – Св. Атанасий“

в село Оброчище, Община Балчик, е част от културните ценности на общината, архитектурен паметник със силен религиозен смисъл, почитан едновременно от християни и мюсюлмани. Наричано още „Манастира“, то е магично място със силна енергия. Съществуват предположения, че е изградено върху по-старо езическо святилище. Това е най-енергийното място в Добруджа, разположено сред зеленина и тишина. Има много различни легенди за него. Мюсюлманите вярват, че през 16-и век на това място се заселва Ак Язълъ баба – духовен приемник на Отоман

баба (водач на мюсюлмански орден), беглец от центъра на Османската империя, защото е подложен на преследвания. След смъртта му неговите привърженици построяват текето. А според християните на това място живеел Атанас – млад овчар, който се влюбил в мома от турски произход. Когато роднините на девойката узнали за връзката, подгонили младите, за да ги накажат. Тогава влюбените се самоубили, за да не попаднат в ръцете на преследвачите си. Християните вярват също, че някога тук е имало манастир, превърнат от мюсюлманите в дървешка обител.

Текето е изградено в продължение на няколко десетилетия в периода на управлението на султан Сюлейман I (1520

– 1566 г.). То е образец на уникална османска култова архитектура от 16 век. Седем е числото на Бога, защото е свързано със сътворението. Това число е свещено според всички религиозни вярвания. Седмичата е символ и на текето. Всички сгради и коминът на магерницата имат форма на идеален седмоъгълник. Състои се от две еднакви по план сгради – тюрбе (мавзолей) и имарет (магерница). Тюрбето е изцяло запазено и с височината си от 12 метра е най-високото святилище на Балканския полуостров. Изградено е от дялани правоъгълни блокове, споени с олово. Таванът е куполообразен, изписан със стилизирани растителни и геометрични орнаменти. От него

се спускат пет тънки вериги, на които някога са висели кандила. В средата на текето е гробът на мюсюлманския светия Ак Язълъ баба, ориентиран в посока изток – запад, дълъг 4,45 м и широк 2,10 м. Той е обграден с дарове на поклонници, а до него има олтар и място за палене на свещи. С вход откъм юг имаретът (магерницата) е със значително по-големи размери. Вярващите, които посещават това мистично място, са от различни религии. Но на текето те извършват едни и същи ритуали – молят се на гроба на светеца, мият се с вода, връзват парцалчета по клоните на околните дървета за здраве, палат свещи, оставят богати оброчи дарове. Всички тези обреди са с цел да се измоли закрила. Вярва се, че чудото на

каменната гробница е в отвора в западния й край. Поклонниците слагат ръка в него, защото се смята, че така получават енергия от светеца. Хилядолетна история, удивителна архитектура, мистика и спокойствие, надежда за изцеление – това е място, където няма религиозни граници. Преди десетилетия българската пророчица Ванга го сравнява с Кръстова гора, а днес текето в село Оброчище е сред най-посещаваните туристически обекти по северното ни Черноморие.

Взаимното училище

Посетителите на Взаимното училище могат да видят пълна възстановка на учебна стая, стая на учителя и историческата експозиция „Балчик през Възраждането“. Последната представя историята на града в периода 15-19 век и съдържа факсимилета от житието на Кою Райчев, султанският ферман от 1866 г., оригинални старопечатни книги, оригиналното издание на „Горски пътник“ на Г. С. Раковски. Показани са още икони, църковна утвар, оръжие, боеприпаси; лични вещи, ордени и медали на опълченци, дошли да живеят след Освобождението в Балчик. На централно място в амфитеатрално разположения балчишки квартал „Хоризонт“, в

двора на храма „Свети Николай Чудотворец“, се намира малък музей, известен сред местното население като Взаимното училище. Тук посетителите могат да се запознаят с културно-просветния и обществено-политическия живот на балчишките българи през Възраждането.

Руско-турската война от 1828 – 1829 г. поража едно от най-масовите преселения на българско население по време на османското владичество. Тук се заселват десетки семейства от Тракия, Ямболско, Разградско, Шуменско, Търновско. В този слабо населен район на Османската империя се установяват и много овчари от Котел, Жеравна, Медвен и др. Новите заселници обособяват българска махала, наречена „Гемеджи махлеси“ (Гемеджийска махала). Силен

стимул за икономическото им развитие става въвеждането на свободната търговия, премахването на монополите от турските власти и особено вдигането на забраната за износ на житни произведения. Вследствие на това балчишките българи постепенно се замогват, придобиват известна самостоятелност и независимост, добиват самочувствие. В началото на 40-те години на 19 век замогналите се първници от Гемеджийска махала решават да построят българска църква и училище в своя квартал. През 1845 г. е получено разрешение от Високата порта и така е издигната църквата „Свети Николай Чудотворец“. Към нея, по инициатива на местния патриот Кою Райчев, е открито първото българско училище в града, където за учител е назначен Стойко Иванов. Това предизвиква гнева на гръцкото

духовенство. След оплакване на панелинистите новият варненски митрополит Порфирий подлага на гонения свещениците и учителите в българските учреждения. През 1848 г. българската църква е обсебена от гърците, духовниците са пропъдени, богослужението на църковнославянски език – забранено, а училището – закрито. През 1866 г., с помощта на видни български представители в Цариград, е издействан специален ферман на султан Абдул Хамид, който узаконява възстановяването на църквата „Свети Николай Чудотворец“. В същата година, по инициатива на Кою Райчев, училището към църквата отново е открито. След създаването на българската екзархия Балчик, Хаджиоглу Пазарджик (днешен Добрич) и Мангалия минават под духовната юрисдикция на Варненско-Преславската митрополия. Това е успешен

завършек на стремежа на местните българи за национално и църковно самоопределение, което ги нарежда сред първите по Черноморието, които се борят за независима българска църква.

Днес Взаимното училище и храмът „Свети Николай Чудотворец“ са символи на непреклонния български дух и са най-важните паметници на културата от периода на Възраждането в Балчик.

Радостина ЕНЧЕВА – директор на Исторически музей – Балчик

Димитър Димитров: „ДВИЖЕНИЕТО „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ – 100 НТО“ УТВЪРЖДАВА НАЦИОНАЛНАТА НИ ПРИНАДЛЕЖНОСТ“

Димитър Димитров е роден през 1965 г. във Варна. По професия е капитан далечно плаване. Защитил е докторска дисертация по морски науки. Освен това е морски посланик на добра воля на Международната морска организация за България и президент на Европейската конфедерация на асоциациите на морските капитани. Петнадесет години работи като помощник капитан и капитан в далечно плаване, после в администрацията на паравождение „Български морски флот“, а понастоящем е пилот (съветва и подпомага капитаните на кораби при маневриране за заставане и снемане от кея) в пристанище Варна. Активен турист. Спортни хобита – ски, футбол. Колекционира часовници, чаши за чай и кафе. Семейен, има три деца и внук. Отскоро е регистриран носител на златна значка в Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“.

Г-н Димитров, какво Ви даде трудната професия на морски капитан?

Имах добри възможности за професионална реализация и се възползвах от тях. В началото професията ми даде достъп до т. нар. Западен свят в годините на „Желязната завеса“. Да не говорим за атрактивното заплащане. С тази професия можеш да се реализираш с честен труд, да живееш добре, да осигуриш семейството си.

На корабите живях в затворена среда, имах психологически изпитания, но при мен те доведоха до укрепване на волята и адекватни реакции в тежки ситуации.

В днешно време морската професия е високотехнологична, изисква съответно образование, знания и квалификация. На всеки пет години свидетелството за правоспособност се преиздава на базата на придобит опит (плавателен стаж) на кораб. Ако нямаш такъв стаж, трябва да се явиш на изпит за потвърждаване на правоспособност. Освен професионалната подготовка задължителни са познанията по безопасност на труда, умение за общуване в специфична среда и психологическа стабилност.

Аз и мои колеги от кооперация „Пилотска станция – Варна“ дарихме на Военноморски музей – Варна стар катер, който сега е външен експонат в музея. Така помогнахме за обогатяване на музея, който представя историята на морското корабостроене в България и се надяваме да популяризираме морските професии.

Какво Ви накара да участвате в Националното движение „Опознай България – 100 НТО“?

Като ученик имах книжка

за печати със 70 посетени обекта. Изгуби се някъде. После, когато децата ми се родиха и пораснаха, започнах да обикалям обектите. Със семейството ми пътуваме много и по време на семейните почивки отделяме време за посещения на исторически и природни забележителности. Това обогатява знанията, ползваме опита на други хора, сред природата укрепваме нашето здраве. Освен наскоро придобитата златна значка от НД „Опознай България – 100 НТО“ имам и такава от Националното движение „Покорител на десетте планински първенци“.

Внукут ми е едва тригодишен, но, живот и здраве, като порасне, и с него ще участваме

в движението. Младите трябва да познават родината си, да имат чувство за национална принадлежност.

На базата на сравнението като човек, посетил десетки страни в целия свят, какво бихте казали за обектите от НД „Опознай България – 100 НТО“?

България е държава с древна история и интересни исторически забележителности. Естествено, такива има навсякъде по света. Имаме и прекрасна природа. Но нова, с което се различават родните обекти, е особено усещане за национална принадлежност.

Винаги съм се стремил да виждам и отличавам различното. Свикнали сме с твърдението, че Европа е люлка на цивилизацията, но е факт, че в Африка, Азия и Латинска Америка е имало високоразвити древни цивилизации и култури.

Имате ли предпочитания към определени обекти от движението или такива, които бихте посетили отново?

Според мен всички обекти имат своите достойнства. И все пак преживяването, което изпитах в тракийската гробница при село Свещари, бе изключително. То е докосване до нещо, направено преди хиляди години и не може да се предаде с думи. Подобно усещане изпитах на върховете Мусала и Вихрен, в Къщата-музей „Васил Левски“, в пещера „Снежанка“... Такива места ме

карат да се замислям за много неща, за смисъла на живота например...

Имате ли някакви препоръки към НД „Опознай България – 100 НТО“?

Имам препоръки, но не към движението „Опознай България – 100 НТО“. Според мен Българският туристически съюз (БТС) и Българската православна църква биха могли да разработят като туристически продукт поклонническо пътуване (маршрут) по пътя на Свети апостол Андрей Първозвани.

Преди близо две хилядолетия светецът-проповедник тръгнал от светите земи, минал през Гърция, Мала Азия (днешна Турция), по българските брегове на Черно море и стигнал до страната на скитите или днешна Русия. На път за северните страни Свети апостол Андрей Първозвани минал през Анхило (днес Поморие). Има сведения, че по тези места тогава живели монаси, с които се свързва Поморийският манастир „Свети Георги“. При преминаването си през българските земи светецът ръкополага първия епископ на Одесос (днес Варна) – Свети Амплий. По българското Черноморско крайбрежие съществуват още свети места с останки от църкви от същия период.

В сътрудничество с Българската православна църква БТС би могъл да установи точно къде минава пътят на светеца по българските земи. После да се определят светите места и точки на маршрута, където може да се пренощува. Дневните преходи да са съобразени с възможностите на обикновен човек да премине по маршрута в рамките на седмица или на десетина дни. А накрая туристът да получи документ за минаване по пътя на Свети апостол Андрей Първозвани. Поклонническият маршрут може да се удължи през съседни държави.

Другата ми препоръка е да се разработят и популяризират поклоннически маршрути по български манастири в страната, особено там, където има възможности за нощувки. Целта е чрез тях да се укрепва християнската вяра у българите, да се

възпитават християнски ценности във взаимоотношенията.

Българите не знаят почти нищо за местата у нас, където са живели светци или където има мощи на светци. Тези места също трябва да бъдат популяризирани.

Аз се обърнах към вярата в зряла възраст. Всяка пролет и есен ходя за една седмица като харизанин да помагам в българския Зографски манастир в Света гора (Атон). Но в България има стотици манастири, които имат нужда от помощ – реставриране, цепене на дърва, градинарство (косене на трева, подрязване на дървчета и др.). Това също може да бъде съвместна инициатива на БТС и на Българската православна църква. Последната да определи манастирите, които имат нужда от помощ, а БТС да пропагандира идеята на харизанството сред туристическите дружества, в които, сигурен съм, има желаещи да положат доброволчески труд.

Какво Ви накара да се обърнете към християнската вяра?

Първо моята професия – в морето се случват критични ситуации, при които можеш да се уповаваш само на Бог. След промените в България през 1989 г. трябваше да запълня празнотите в ценностната ми система. Тогава християнската вяра дойде на мястото си и християнските ценности влязоха в моя живот.

ЗАРЕЗАНСКИ ПОХОД ОТ БАЛКАНА ДО КАЗАНЛЪШКИТЕ ЛОЗЯ

Единадесет планинари от ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък, водени от планинар Стойно Стойнов, направихме традиционния Зарезански поход от Балкана до Казанлъшките лозя.

От площада на село Горно Изворово тръгнахме по камионния път за м. Бъчвица и град Мъглиж. Групата се отклони вдясно и покрай Стефановия водолей (чешма) с голям,

50-местен заслон до него (50 минути), тръгна по вододела между река Асащица и Горноизворовска река. Източно от разрушени овчарници, през ниви влязохме в гората и се качихме на билния път, който идва от Мъглиж (1 ч. 30 мин.). По противопожарна просека – път изкачихме хребета Каракос (отклонение от Старопланинския връх Попък, по основно западно

направление, на север от пътя Казанлък – Мъглиж).

На обгорял, но обгорял от последния летен пожар през 2024 година най-висок за похода връх Простор (612 м н. в., 2 часа) направихме малка почивка в чест на рождения ден на Стойно. Слязахме на Черганския ловен заслон (2 ч. 20 мин.) и изкачихме връх Малък Простор (2 ч. 45 мин.) с обгледна панорама към западната част на Розовата долина и върховете Попък, Жълти бряг, Катуните, Мазалат, Бетер, Виден, Руй. Цветан Панов и Владимир Толев осъществиха азимутни засичания за поставяне на панорамен кръг.

Слязохме през поляни, сечища, горяла гора и акациев гъсталаци, прескочихме източната Черна река (3 ч. 5 мин.), която идва от Горно Изворово, после под Медоносковия пчелин прецапахме западния приток на Черна река (3 ч. 35 мин.), който извира от Ясова поляна и Долно Изворово. През дъбова гора

заобиколихме от запад Тишовото лозе. Качихме се на връх Чер камък (3 ч. 50 мин.). През поляни и ниви, южно от овошна градина и връх Бял камък излязохме на Стрелбището и по меки пътища, през разлат дол, покрай наблюдателна сграда се качихме на връх Татарска могила (504 м н. в., 5 ч. 15 мин.). От там на югозапад, по поляна и пътечки, стигнахме до Валентиновото лозе. Там в разгара си бе 45 „Ехо

зарезански“ празник с 38 човека от групата за туристически песни „Ехо“ и приятели с художествен ръководител Валентин Узунов и председател Мариан Ненков. Лозето бе зарязано и последва надпревара между 23 вида вина. Топлият слънчев ден на 15-и февруари завърши с плавна, приятно половинчасово слизане през парк „Тюлбето“ до Казанлък.

Христо АНГЕЛОВ

КАМЧАТКА – „СТУДЕН КРАЙ С ТОПЛИ ХОРА“

Полуостров Камчатка е разположен в крайната североизточна част на Азиатска Русия. Простира се от север-североизток на юг-югозапад на протежение от 1200 км, ширина до 450 км, площ 370 хил. кв. км. Чрез тесния (до 100 км) провлак Парополски дол се съединява с континента. Първото проникване на руските казаки на територията на Камчатския край е извършено през 1697 – 1699 г. от руския откривател Владимир Атласов, който дава първите сведения за природата и населението на Камчатка. От 1737 до 1741 г. руският учен натуралист Степан Крашенинников извършва десетократно пресичане на полуострова в различни направления и извършва първото комплексно научно изследване на природата и населението на региона. През 1740 г. е основано пристанище, което от 1822 г. официално става град под името Петропавловски Порт, преименуван през 1924 г. на Петропавловск Камчатски. На запад са бреговете на Охотско море, а на изток – Тихия океан и Берингово море. Източното крайбрежие е значително разчленено, като образува големи заливи (Авачински, Кроноцки, Камчатски, Езерен, Карагински, Корф, Олюторски и др.) и дълбоко вдадени в морето скалисти полуострови (Шипунски, Кроноцки, Камчатски, Езерен и др.). Западното крайбрежие е много слабо разчленено, почти праволинейно с изключение на големия Пенжински завив (Пенжинска губа) на север. Животинския свят в Камчатския край е беден във видово разнообразие, но много богат по количество. Тук обитават: самур, лисица, мечка, вълк, росомаха, видра, хермелин, бял заек, полярна лисица, белка, ондатра, американска норка, снежен овен, див северен елен. По крайбрежието се срещат тюлен, морска крава, морска видра, патици, гъски, лебеди, чайки и др.

Полуостров Камчатка – едно от най-удивителните места на планетата, със запазена, уникална красота на девствена природа. Място, обвито в мистика, където се смесват верига планини; кристално чисти реки, пълни с риба; вечни ледници, огнедишащи вулкани и пулсиращи гейзери, сурови заснежени върхове, високопланински езера, извори с гореща вода и брегове, които се мият в Берингово и Охотско море.

В детските ми години, в средата на осемдесетте на миналия

век, книгите на Джек Лондон и филмите за полярните региони създадоха във въображението ми един бял, приказен и нереален свят на „великия север“, а Камчатка и Аляска заеха специално място в моето съзнание.

И така, близо 40 години по-късно, през 2023 г. обсъждахме календарния план на ТД „Владислав Варненчик“ за следващата 2024 г. и заложихме на Камчатка. Речено – сторено. В края на юли 2024 г. група туристи от нашето дружество пристигнахме на летище

Елизово – единственото за гражданска авиация на територията на полуострова, на десетина километра от Петропавловск Камчатски, най-големия град на Камчатка. Още с кацането на летището пред нас се откри приказна панорама на три вулкана със заснежени върхове, както и паметник на мечка с надпис „От тук започва Русия“. На територията на полуострова има 60 вулкана, като 30 от тях са действащи. Настанихме с в комплекс „Лагуна“, естествено с басейн с гореща вода. Казаха ни на следващата сутрин да бъдем готови в 7 часа за посещение на долината на гейзерите. Вечерта хапнахме еленски стек и се потопихме в басейните с топла вода. Сутринта закусихме в ресторант с огромни панорамни стъкла, през които се откриваше гледка с вулкани и живописно езеро. След закуска ни чакаше високопроходим камион с голяма закрыта кабина. След три часа в посока север по черен път пред нас се показва Камчатка в целия й блясък и девствена природа в най-дивия й суров вид. Съскаши димящи гейзери с дъх на сяр – предупредиха ни да не стъпваме близо до тях, поради опасност от потъване и изгаряне. По пътя се спирахме да се любуваме на дървените тотени на местното население.

Единственият признак на цивилизация бе геотермалната централа. С такива централите се осигурява почти 100 % от електричеството на полуострова. Около централата имаше много сондажи, част от които бяха изоставени. Обясниха ни, че ги използват, докато водата е с температура над 60 градуса. По пътя от камиона видяхме мечка с две малки.

На втория ден достигнахме върха на вулкана Авачински, като изкачването сякаш бе в някакъв нереален пейзаж от друга планета. Почти по цялото трасе се движехме по шлага до шапката на вулкана, от която излизаше пара. С водача разговаряхме за транспорта в полуострова. Попитах може ли с влак да се придвижим до Петропавловск Камчатски и да разгледаме полуострова. Той ми каза, че в Камчатка няма жп линии, асфалтът е около 300 километра и логистиката се осъществява основно по въздух и по вода, затова стоките тук са скъпи. До края на 80-те години на миналия век в района на полуострова са добивали 15 % от риболова и морските продукти на целия социалистически

лагер. Всеки ден са пристигали по няколко кораби с провизии и са ги товарили с морски улов, но сега териториите са обявени за национални паркове и в столицата на Камчатка акостират само по няколко кораби месечно.

На следващия ден с джипове стигнахме до националния парк „Начинско езеро“. С лодки обиколихме част от езерото и наблюдавахме пасажите от червени риби, които са ендемит – срещат се само тук. През цялото време валише и беше много студено. След като стигнахме брега, влязохме в една палатка, хапнахме обилно червен хайвер и пихме водка за сгряване. След два часа борба с калните пътища високопроходимите джипове ни върнаха в нашия комплекс.

Продължихме обиколката през следващия ден с 11-часово пътуване в залива Руская в Берингово море с невероятни зелени фиорди и вулкани с димящи пръстени около тях. Изненадаха ни с екзотичен обяд от огромни крабове на изоставени военни кораби от Втората световна война. На връщане имахме срещи с косатки, които обикаляха около нашия плавателен съд. Успяхме да се приближим до няколко острови, където видяхме голямо разнообразие от птици, морски льове, морски крави и огромни раци.

В последния ден с местния водач Анатолий направихме панорамна обиколка на Петропавловск Камчатски – градче с население около 130 000 души, което представлява 1/3 от населението на Камчатка. В града видяхме паметници, свързани с последните действия във Втората световна война от края на ноември 1945 г., когато е бил извършен Курилският десант, както и паметници на великите мореплаватели Витус Беринг и Лаперус.

Пътешествието остави в нас незабравими спомени от съприкосновението с красивите пейзажи, дивите животни и прекрасните местни хора, за които като отзив бих цитирал думите на Йордан Радичков от пътеписа му „Неосветени дворове“ – „Студен край с топли хора“.

Върбан ПЕТКОВ –
председател на ТД „Владислав Варненчик“ - Варна

ПЛАНИНСКО СПАСЯВАНЕ – ПАЗАРДЖИК ПРОВЕДЕ ТРЕНИРОВЪЧНА АКЦИЯ В РИЛА

През февруари т. г. по инициатива на Планинска спасителна служба – Област Пазарджик в района на връх Белмекен в Рила се проведе обучение по спасяване на пострадали в зимни условия. Участваха представители на отрядите от Пазарджик, Белово, Брацигово и Велинград, както и парамедици, собственици на моторни шейни и доброволци, в това число кметът на община Белово инж. Стойко Стефанов.

Тренировъчната спасителна акция се състоя в тежък пресечен терен със симулация на реално бедствие. За първи път за локализирането на пострадалия беше използван дрон. Събитието протече с разрешението и съдействието на Национален парк „Рила“. Сдружение „Български туристически съюз“ освен с логистична подкрепа бе представено и на терен лично от неговия председател Венцислав Венев. На сбогуване участниците в двудневната акция изказаха сърдечни благодарности на домакините от хижа „Белмекен“ за топло посрещане, уюта и специалните грижи.

Иван ПАНКЕВ

2025 – ГОДИНА НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ

ПРИРОДЕН ПАРК „ПЕРСИНА” – ВЛАЖНА ЗОНА С МЕЖДУНАРОДНО ЗНАЧЕНИЕ

Природен парк „Персина” е уникален за България и е единствен по българското поречие на Дунав. Разположен е на територията на три дунавски общини: Никопол, Белене и Свищов. Обхваща площ от 21 762, 2 хектара. Обявен е през 2000 г. с цел съхранението, възстановяването и поддържането на крайдунавски влажни зони. Най-важният тип екосистеми в парка са заливните крайдунавски гори и вътрешни блатата.

Дирекцията на природния парк се намира в град Белене.

Беленският комплекс от острови (19 острова, 6898 хектара), който попада в границите на парка, е едно от 50-те български орнитологично важни места и най-голямото по площ Рамсарско място в България. Тук се намира и **остров Персин** (Белене) – най-големият български дунавски остров, дал името на природния парк. Неговата дължина е 15 км., ширината му е 6 км. В източната част на острова е разположен резерватът „Персински блатата”, обявен за защитена територия през 1981 г. От 1991 г. е прекатегоризиран в **поддържан резерват – влажна зона с международно значение**. Обект на защита са блестящ ибис, белобуза рибарка, червеноврат гмурец и много редки растителни видове.

Природен парк „Персина” се характеризира с изключително разнообразни хабитати – застрашени в страната естествени, крайречни и влажни местообитания на редки растителни и животински видове в национален, европейски и международен мащаб.

Най-голямото богатство на ПП „Персина” са птиците. Природният парк е местообитание на характерни водоплаващи птици, значаещи част от ко-ито са обяв-е-ни за защитени видове. На територията на парка са описани над 200 вида птици с консервационен статус. На острова виреят 740 вида висши растения, 45 от които са защитени, и около 300 вида лечебни растения. Видовете риби, земноводни, влечуги и бозайници са 58.

Защитени територии и зони в ПП „Персина”

Поддържан Резерват „Персински блатата”
Защитена местност „Персин - изток”

Защитена местност „Персин - изток”

Защитена местност „Персин” Резерват „Китка”, о. Китка Резерват „Милка”, о. Милка
Защитена местност „Кайкуша”
Защитена местност „Плавала”
Природна забележителност „Скална църква”

Вековни дървета (2 бели тополи на о. Персин на възраст над 180 г.; бяла върба на о. Персин, на възраст 125 г., Група от 15 тополови дървета на о. Персин, на възраст 150 - 200 г., Летен дъб в местността Плавала, землището на гр. Никопол).

За повече информация: Белене 5930, ул. „Персин” № 5, тел. факс/ 0658 32684; ел. поща: persina@abv.bg; www.persina.org

Възстановяване на връзката с Дунав на влажните зони на остров Персин и блатото Калимок-Бръшлен край Тутракан

Влажните зони на остров Персин (Белене) в ПП „Персина” са били едни от най-значимите места в долното течение на река Дунав за размножаване на редица видове водолубиви птици и за размножаването на повечето дунавски видове риби. След построяването на защитни диги около целия остров в средата на XX век влажните зони на острова започват постепенно да пресъхват и губят в голяма степен важното си екосистемно значение. През 2007 г. влажните зони на остров Персин бяха свързани отново с река Дунав. Още на първата година след отварянето на шлюзовете хиляди риби влязоха в блатата, за да хвърлят хайвера си. Птиците също се завърнаха. Сега в блатата гнездят стотици двойки редки птици – белооки потапници, малки корморани, сиви гъски, големи и червеноврати гмурци, рибарки, чапли, къдроголави пеликани и др.

По същия начин бе възстановено и крайдунавското блато Калимок-Бръшлен, разположено близо до град Тутракан. То също е било пресушено в средата на XX век и било преустроено в рибарници, които се оказали неуспешни. Така близо 2000 ха отново бяха залети с дунавски води, което даде възможност за завръщането на големи колонии птици.

За повече информация: www.bg

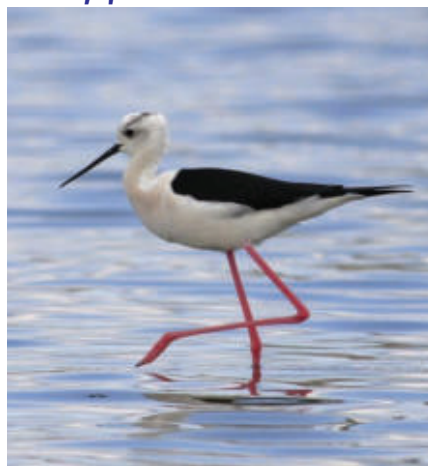
ЗАЛИВНИТЕ ГОРИ ПО БЪЛГАРСКИТЕ ДУНАВСКИ ОСТРОВИ – ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДЖУНГЛИ

Дунавските острови са уникални екосистеми, пригодени към непрекъснатите процеси на ерозия, седиментация и промени на водното ниво на реката. Макар и бавно, реката непрекъснато ги моделира и изменя. Затова островите са непостоянни, променят площта и броя си. Островите в българския участък на Дунав са 75. Техният най-характерен елемент са заливните гори – европейски аналог на тропическите джунгли. В тях се срещат редки и застрашени растения и животни – блатни кокичета, колонии на чапли, морски орли, пеликани и др. Това биоразнообразие превръща островите в най-ценните места по долното течение на Дунав.

През XX век голяма част от естествените заливни гори са премахнати. Останалите са застрашени от неподходящо стопанисване и развитие на агресивни чуждоземни видове като американски ясен и аморфа (храст) след изсичането на горите. Последните потискат развитието на други растителни видове и възпрепятстват възстановяването на горите. В естествените крайречни гори, които не са сериозно повлияни от човека, развитието на тези чуждоземни видове не е възможно. Причината е, че агресивните видове са светлолюбиви и не виреят в засенчена гора.

От летния дъб в поречието на река Дунав са запазени единични екземпляри. Естественото им възобновяване е затруднено. По дунавските острови се среща една особена форма на летен дъб, идеално пригодена на заливни условия. Тя може да се види на остров Вардим и е известна като вардимски дъб. Той се характеризира с бърз растеж и обилно плодосенение.

Друг застрашен вид в района е полският ясен. Находище на този вид има на остров Ковачев. Този дървесен вид е застрашен с изместване от по-нискокачествения американски ясен. Силно намалели са още брястовите и черните тополи. С опазването и моделното възстановяване на естествените заливни гори са ангажирани редица екологични неправителствени

организации като Зелени Балкани, WWF България и др.

За повече информация: www.bg

WWF проучва варианти за освобождаване от препятствия по течението на река Лом

Природозащитната организация WWF започва работа по проучване на възможностите за възстановяването на речната свързаност на един притоците на Дунав – река Лом. С дължина от 93 км тя е сред малкото останали по-големи реки у нас със сравнително запазена морфология, която осигурява местообитания на т.нар. „видове с висока консервационна стойност”, както и за редица застрашени видове миди и ракообразни.

Какъв е проблемът? Въпреки че голяма част от реката попада в обявената през 2022 г. защитена местност „Река Лом” и в екологичната мрежа „Натура 2000”, тя е фрагментирана от построени в миналото прегради, полуразрушени прагове и бентове. Те възпрепятстват естествената миграция на рибите между река Лом и Дунав, влошават екологичното състояние на реката и често увеличават риска от наводнения.

Експертите на WWF планират да извършат подробна инвентаризация на изкуствените прегради в река Лом. Те целят да съберат богата база данни, да оценят възможността за възстановяване свързаността на реката.

„Планираме да извършим картиране и обследване на основните бариери в главното течение на река Лом и по-големите й притоци – ще изследваме въздействието им върху биоразнообразието и върху местните общности. Ще проведем и теренни проучвания на рибните популации и други ключови видове, за да идентифицираме най-значимите препятствия пред тях. Ще работим заедно с местните общности, както и с институциите, които имат ангажимент към подобряването на речната свързаност”, споделя Стоян Михов, ръководител програма „Води” във WWF.

ИЗЛОЖБА „ЕКЗАРХ

Фотодокументална изложба „Спасител и спасените деца” бе в Народното събрание в периферията на тази година. Експозицията е посветена на живота и делото на Екзарх Стефан – космополит, останал в изгнание, радетел на отдалечеността на от политическия живот, както и спасяването на българските евреи. Втората световна война, за което е известно, „Праведник на света”. Бе представена в родното място – родопското село Широка лъка през март тя бе в сградата на правосъдието на народния префект от област Смолян, д-р Красимир Георгиев на събитието са кметът и читалище „Екзарх Стефан” в село Широка лъка, със съдействието на ТД „П. Широка лъка”.

Светското име на екзарх Стефан I Български (1878–1957 г.) Попгеоргиев Шоков. Той е родопско село Широка лъка, Киевската духовна академия, преподавател в Софийската духовна семинария и в Политическия кабинет на МСП, а от страна на БТС – председателят Венцислав Венев и изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров.

По време на Втората световна война екзарх Стефан I не споделил германската ориентация на властта, убеден миротворец. Пише и издава проповеди, беседи и статии, публикува в различни български и чуждестранни издания. Той е един от изявените

100 ГОДИНИ „СЕДМИЦА НА ГОРАТА”

Тази година Седмицата на гората ще бъде отбелязана в дните 7-13 април под мотото „Век от вечността в опазване и грижи”

Честванията по повод 100 години Седмица на гората започнаха на 28 януари – дата, на която преди 100 години (1925) Академичният съвет на Софийския университет взема решение за откриване на Лесовъден отдел към Агрономическия факултет. През 2025 г. ще бъдат отбелязани редица събития от богатата лесовъдска история на България.

Кулминацията на събитията е в периода 7 – 13 април, когато се предвиждат масови залесявания, образователни събития за децата, дни на отворените врати на горските структури, срещи на поколенията и др. Тържественото откриване на празника ще се състои на 7 април пред храм-паметника „Свети Александър Невски”. Именно там преди 100 години с молебен започва първият Празник на залесяването, който с годините се разраства и се превръща в Седмица на гората. Идеята е лесовъдите от всички райони на страната да се включат с разяснителна

дейност за значението на горите и залесяването, а трудовата седмица на учащите се да се превърне в седмица по залесяването.

По повод 100-годишния юбилей на **Седмица на гората** Изпълнителната агенция по горите е създала уебсайт „100 години Седмица на гората” <https://sedmicanagorata.eu/> с материали в чест на годишнини и събития, организирани в различни рубрики. Целта на инициативата е да се отдаде почит на историята на лесовъдството, както и повече информация за залесяването и опазването на горите.

БТС АКТИВИЗИРА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С МТСП

В началото на март т.г. в Министерството на труда и социалната политика (МТСП) се проведе работна среща между ръководители на министерството и сдружение „Български туристически съюз” (БТС). Основната тема на обсъждане бяха възможностите за участие на туристическите дружества и на БТС в национални и европейски програми и проекти, управлявани чрез МТСП. В срещата участваха министър Борислав Гуцанов, Зорница Василева – началник на кабинета на министъра на труда и социалната политика, Цветан Спасов – ръководител на Управляващия орган на Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021 – 2027 към МТСП и Вярна Емилова – съветник в Политическия кабинет на МТСП, а от страна на БТС – председателят Венцислав Венев и изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров.

ТЕЛИ НА БТС СЕ ОБУЧАВАХА ПО ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+“

В периода 9-14 март т. г. шест служители от различни отдели в централата на Сдружение „Български туристически съюз“ участваха в шестдневно обучение на тема „Умения за по-зелен, отговорен и устойчив туризъм“ по Програма „Еразъм+“, Ключова дейност 1, сектор „Образование за възрастни“, финансирана от Европейския съюз. Избраните за участие кандидати бяха Даниела Златева, Елияна Илиева, Иван Панкев, Кристиан Пенчев, Мария Оряшкова и Невяна Чурукова.

Инвестирането в познания в отговор на динамичните промени във всички сфери на живота, в това число и на туризма, мотивира БТС да кандидатства за този проект с желанието да усъвършенства професионалната компетентност на персонала, който да придобие специфични знания по актуални теми като екологична устойчивост и отговорност. По този начин най-старата неправителствена организация в България, предоставяща различни услуги в сферата на социално ориентиран туризъм, включително обучения на възрастни, цели да разшири набора от зелени умения на своите служители, които да бъдат използвани при организиране на формално и неформално обучение на туристи и на лица, заети в туризма.

Курсът се проведе на о. Тенерифе, Канарските острови, Испания. Освен хората от екипа на БТС в него участваха общо 23 представители на различни организации и институции от Полша, Латвия, Германия и Гърция.

Обучението беше предимно с практическа насоченост и включваше занятия на закрито и посещения на места с добри практики.

Първият ден бе посветен на природния резерват със специален статут „Reserva Natural Especial del Malpaís de Güimar“ - вулканична пустош, образувана преди около 10 000 години и съставена от основен конус с височина от 276 м, наречен парадоксално Montaña Grande (Голямата планина), вторични конуси и няколко базалтови потоци лава.

Там на участниците беше предоставена полезна информация за самия резерват

и за острова като цяло. За тях беше интересно да научат, че населението на Тенерифе е 900 000 души, а годишно е посещаван от 7.5 милиона туристи, което го прави най-посещавания от Канарските острови. Същевременно се предприемат редица стъпки за опазване на неговата природа и 48% от територията му са под различни форми на защитеност. Въпреки това в последните години се засилват настроенията срещу масовия туризъм, който води до повишаване на цените на жилищата и стандарта на живот. Това се дължи на факта, че едва 30% от приходите от туризъм достигат до местните жители, а огромните печалби отиват в международни корпорации.

Занятията през ден втори се проведоха в биосферния резерват „Parque Rural de Anaga“. Планинската верига, която той обхваща, е една от най-старите на Тенерифе. Високите ѝ части са покрити с лаврова гора, оцеляла повече от 40 милиона години. Подобни гори покривали целия Средиземноморски басейн, но били унищожени при последния ледниковия период.

Този праисторически лес послужи като декор за преподаване под формата на играта „Търсене на съкровища“. Чрез нея бяха демонстрирани творчески образователни похвати на открито; екологични техники; обучение, базирано на игри, игровизация (прилагането на игрови елементи в неигрови ситуации с цел повишаване на ангажираността на участниците) и интерпретация на природното и културно наследство.

Курсистите прекараха следващия ден в Санта Крус де Тенерифе, столица на едноименната провинция, и усвоиха нови подходи към екологичното образование чрез забавни упражнения за изграждане на групова сплотеност и научни методи за преподаване на изменението на климата.

През четвъртия ден участниците в обучението посетиха местното „SOS Детско селище“ и прилежащата към него екоферма. Там бе наблегнато на използването на обучението на открито и устойчивия начин на живот като инструменти за социално включване

и терапевтичните ползи от природата за хора със специални потребности. Особен интерес за българската група представляваха няколкото биоконструкции, изградени чрез различни техники, някои от които биха могли да се използват и в нашите планини – куполна къща от дърво; от коб – земна конструкция, изградена от смес от глина, пясък и слама; от измазани отвън бали слама; от приготвени на място непечени тухли от глина и вар и др.

Национален парк „Тейде“, създаден през 1954 г. и включен през 2007 г. в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО, послужи като впечатляваща сцена на предпоследния ден. Той бе отреден за лекции по устойчив туризъм, потенциалът на легендите и драмата в преподаването на открито и използването на наблюдението на звездите като образователен инструмент.

Семинарът приключи във ферма за пермакултура – съвкупност от методи за устойчив дизайн на земята, максимално близки до естествените. Пермакултурата се основава на екологични и биологични принципи, като използва повтарящи се природни модели за максимизирането ползите и минимизирането на усилията. Целта е създаване на продуктивни системи, които задоволяват човешките нужди в хармония с природата.

Освен обучението по устойчиво земеделие, тук бе направена и крайната оценка на новопридобитите знания на курсистите, след което те получиха своите сертификати.

Целодневната заетост на служителите на БТС в учебните занимания не предразполагаше към допълнителни далечни и продължителни обиколки. Все пак координаторът на проекта, Иван Панкев, успя да посрещне изгрева от първенеца на цяла Испания и най-висока точка на всички атлантически острови - вулканът Тейде (3715 м). За целта той се изкачи до върха му след четиричасов самостоятелен нощен преход по маршрута от Рокес де Гарсия (11 км с 1600 м изкачване) и слезе навреме за следващите занятия.

Иван ПАНКЕВ

Финансирано от Европейския съюз

АРХЪТ – СПАСИТЕЛ И СПАСЕНИТЕ ДЕЦА

Изложба „Екзархът – Спасител и спасените деца“ бе представена в периода 5-11 март в сградата на кметството на с. Широка лъка. Изложбата е посветена на историята на екзарх Стефан I Български, който е роден в с. Широка лъка, следва в с. Широка лъка, преподава в с. Широка лъка, публикува в с. Широка лъка и е избран за екзарх.

на българските евреи, като отказва да приеме опитите за техните гонения и лишаване от права. Председателят на Комисията по правата на човека и вероизповеданията Красимир Събев подчерта ключовата роля на екзарх Стефан българските еврейски деца да не бъдат депортирани. „Роден в Широка лъка, завършил Киевската духовна академия, специализирал философия в Швейцария, екзарх Стефан е човек, с когото се гордеят всички родопчани“, заяви Красимир Събев. На откриването на изложбата присъстваха председателят на парламента Наталия Киселова, депутати, представители на еврейската общност и журналисти.

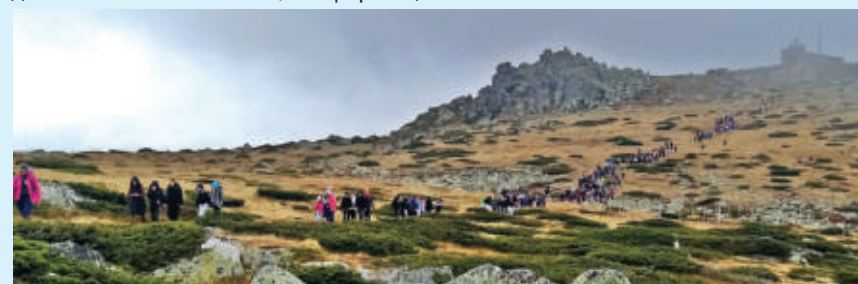
ЮБИЛЕЙНИ ГОДИШНИНИ ПРЕЗ 2025 ГОДИНА

130 години организирано туристическо движение в България
175 години от рождението на Иван Вазов
130 години от рождението на Хелмут Брокс
125 години ТД „Алеко“ – Нова Загора
115 години ТД „Узана“ – Габрово
100 години ТД „Бачо Киро“ – Дряново
100 години ТД „Айгидик“ – Благоевград
100 години ТД „Еделвайс“ – София
95 години ТД „Бунай“ – Панагюрище
90 години ТД „Орела 1935“ – Хисаря
90 години ТД „Перелик“ – Широка лъка
45 години ТД „Черноморски простори“ – Варна
100 години хижа „Бъндерица“
100 години от освещаването на хижа „Мусала“
95 години хижа „Яне Сандански“
90 години хижа „Пирин“
90 години хижа „Мазалат“
70 години заслон „Кончето“ в Пирин
40 години хижа „Предела“
40 години хижа „Ехо“
55 години Природен парк „Русенски Лом“
45 години Природен парк „Шуменско плато“
30 години Природен парк „Странджа“
70 години ТИД – Международна Дунавска гребна регата
50 години Планетариум в Смолян
б. ред.: от редакционния екип на в. „Ехо“ предварително се извисяваме, ако неволно сме пропуснали да посочим нечий юбилей. Разчитаме на вас, нашите читатели, да ни изпратите информация и се ангажираме да я публикуваме допълнително.

СЪВМЕСТНИ ПРОЯВИ НА БТС И СТОЛИЧНА ОБЩИНА ПО ПОВОД 130 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРАН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

На среща, състояла се на 7 март Т.Г. в Столична община, бяха обсъдени съвместни инициативи и прояви на общината и сдружение „Български туристически съюз“ по повод честванията на 130 години организирано туристическо движение в България. От Столична община в нея участваха Никола Барбутов - зам. кмет на Столична община с ресор „Европейски политики, международна дейност и туризъм“, Антон Пенев – директор на Общинско предприятие „Туризъм“. А от страна на БТС – Венцислав Венев – председател, Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС и Иван Панкев – ръководител направление „Международна, издателска и рекламна дейност“. Очаквайте още информация по темата.

В Кавказ има връх с название
СТОЛЕТИЕ ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

Само преди месец едно място в България, за пореден път на 3 март събира хиляди българи, които се поклонят пред подвига на тези, които донесоха тъй дълго жаданата свобода - Освобождението ни от 500-годишното османско иго. Надявам се, че много от вас, които ще прочетете следващите редове, сте били на това място, някои дори много пъти. А и да не сте били, сигурен съм, че след долния прочит година ще бъдете там. Но мнозина не знаят, че преди 47 години седмина кисловодски младежи са били съпричастни с нас. Сторили са едно голямо дело. Изкачили са един връх и са го назовали **Столетие от освобождението на България**. И което е още по-важно, този връх дава началото на изкачането и назоваването на още „български върхове“. Ето и самата история.

„По време на специална алпиниада, посветена на юбилейната 100-годишнина от Освобождението на България от османско робство, седмината алпинисти от град Кисловодск, СССР, осъществихме изкачване на връх, където не е стъпвал човешки крак. Според написаните закони в алпинизма, първопокорителите имаме право да предложим име на изкачания от нас връх. И тъй като изкачването ни бе посветено на достолепния 100-годишен юбилей от освобождението на България, решихме: **„От днес 14 септември 1978 г. „кота 3990“ да носи името Столетие от освобождението на България**

Руслан Горда

Авториът на това съобщение не е дал адреса си, но то много ме заинтригува. Написах десетина писма до няколко приятели, които имах по това време в Съветския съюз. Изпратих писма и до 3-4 институции, които имаха отношение по въпроса. Дълго време отговор от никъде не получих. Вече почти бях се отчаял, когато в пощенската ми кутия намерих плик с непознат почерк, но с много позната пощенска марка с най-красивия връх на Кавказ – Ушба.

Разпечатах го бързо и с вълнение зачетох. Писмото беше от автора на горното съобщение **Рослан Александрович Горда**. Роден и израснал в Одеса. Там завършил и образованието си - получил диплома за зоотехник. Но морският бряг не го влечал. Голямата му любов била планината. Няколко години бил в Москва, където завеждал Контролно-спасителна планинска служба към федерацията по алпинизъм на СССР. Москва обаче му се струвала доста далеч от кавказките върхове и от няколко години се установил в Кисловодск, където всяка сутрин двуглавият връх Елбрус се виждал през прозореца на дома му на ул. „Комуна“.

Писмото бе доста дълго и подробно. В курортния кавказки град алпинизмът се радвал на много почитатели. Та нали Кисловодск е в северното подножие на Кавказ и то точно там, където се извисява европейският първенец Елбрус (5642 м). А алпийският **район Архиз** на Западн Кавказ е само на няколко километра от града.

Това много улеснява алпинистите от Кисловодск ежегодно да отскочат до някой връх и да провеждат там своите мероприятия. През 1978 г. много се говори и пише за България, която в тази година чества 100 години от освобождението си от 500-годишното робство. А Ставрополският край, към който се числи и Кисловодск, е побратимен с българския град Пазарджик. И ето удобен случай по време на традиционната си годишна алпиниада алпинистите на Кисловодск да поднесат своя подарък, не само на пазарджишките алпинисти, но и на целия български народ.

Базовия лагер на поредната алпинистка стотината алпинисти разполагат на „Ледниковата ферма“ в Софийската долина, или там, където от едноименния ледник с грохот излизат ледените води на река София. Дали реката, дали ледникът, дали поляната или върхът София (3637 м) са кръстени на името на нашата столица или на майката на сестрите Вяра, Надежда и Любов, Горда не бил точно информиран. Въпреки това първото си изкачване алпинистите, и по-точно групата на Руслан, правят на този най-красив връх по нов маршрут.

От купола на втория по височина връх в района (най-високият връх в района е Пишиш - 3790 м) се открива прекрасна панорама от хребети, долини и върхове, на които все още никой не е стъпвал. Върховете, които чакат своите първопокорители и кръстници. В съседство с връх София два върха пробождат небето – единият на 3990 м, а другият на 3100 м. Изборът е направен, решението е взето. На 14 септември 1978 г., разделени на две групи, още в тъмно, след Руслан към кога 3990 м тръгват Н. Кудеркин, А. Янков, В. Федоров и С. Аорянци. А В. Шалабай повежда своята група към кога 3100 м, в която са В. Бобилеев, С. Савин и С. Захаров.

През лед и сняг, по тесни и наъбени заснежени ръбове, метър след метър алпинистите се предвиждат към своите цели върхове, на които преди тях никой не е бил. В следобедните часове и двете групи се поздравяват с успех. На най-високите точки на двата върха алпинистите изграждат каменни пирамидки – знак за човешко присъствие, а под тях в алуминиеви кутии поставят традиционните записки. Както вече съобщихме върхът, изкачен от групата на Руслан, получава името **Столетие от освобождението на България (3390 м)**, а изкаченият връх от групата на Шалабай от 3100 м е наречен **Велинград**.

на името на побратимения български град с техния Кисловодск. „И в този момент някой предложи на всяко следващо изкачване на девствен връх в този район да му даваме българско име“, пише Руслан.

Връзката ни е установена. Продължихме да си пишем писма и те ставаха все по-чисти и все по-чисти. Разменяхме мисли по много въпроси, но най-много обсъждахме предстоящите български важни дати от историята на нашата страна. Така алпинистите, първоначално на Кисловодск, а впоследствие и на Пятигорск, продължиха да изкачват нови и нови върхове. Един след друг се появиха върховете **1300 години България (3300 м), Пловдив (3112 м)**. После се заредиха имената на градовете от Пазарджишки окръг – **Пазарджик (3184 м), Панагюрище (3073 м), Пещера (3050 м), Септември (3100 м), Батак (3130 м), 9 септември (3251 м), Генерал Займов (3011 м)**. В нито един от посочените изкачени и названи с наши имена върхове нямаше българско участие.

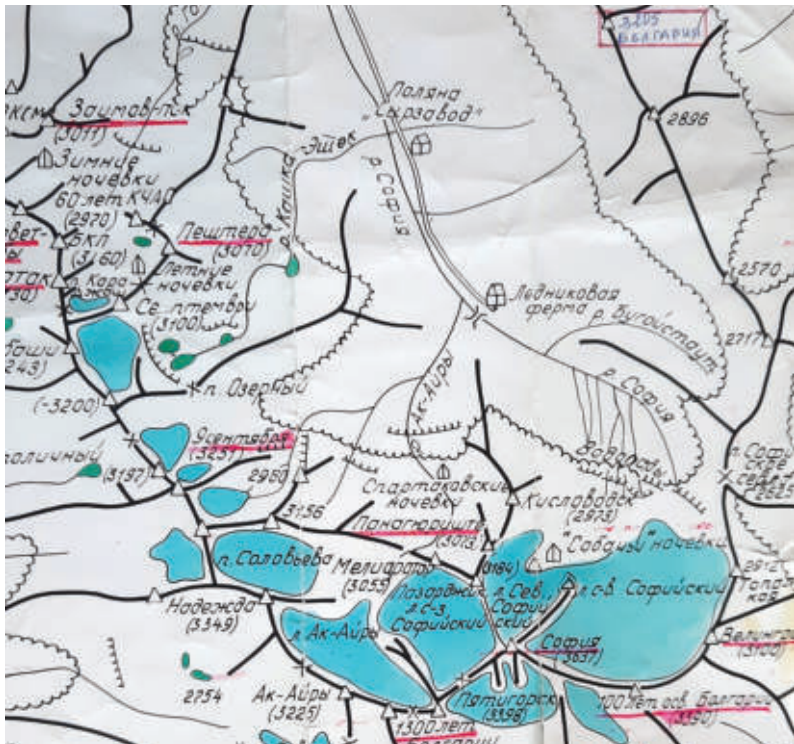
В края на месец септември 1989 г., във връзка с приближавашата 45-годишнина от края на Втората световна война, по инициатива на алпийския клуб „Академик“ - Пловдив и алпинистите на град Пятигорск, с подкрепата на ЦС на БТС, на Дружеството за Българо-Светска дружба, заедно с Марин Симеонов отново българи посетиха „Българският уголок“. Въпреки неблагоприятните атмосферни условия, непрекъснати валежи и ниски температури двама българи и петима алпинисти от Пятигорск успешно стъпихме на кота 3205 м, която нарекохме **България**.

Ето какво съм

записал в дневника си за това изкачване: „Големият приятел на България и инициатор на „Българския уголок“ Руслан Горда вече го нямаше. Година преди това той бе изкачил последния си връх. При изкачване на връх Пшиш (3790 м) времето много бързо се влошава и силите му не достигат, за да слезе от своя любим връх Пшиш – първенецът на район Архиз. Делото му обаче поемат Едуард Запороженко, Август Прокопиев – българи, отдавна преселили се в Пятигорск, както и редица алпинисти, предани на делото, което бе започнал и развил **Руслан Александрович Горда**. Именно с тях прибавихме още един български връх, на който едновременно решихме да бъде дадено името **България**“.

На северните склонове на Главното кавказко било, между планинските масиви на Кардивач, на запад и Домбай, на изток се намира един от най-красивите райони на Кавказ – **хребетът Архиз**. Районът е изцяло на територията на Ставрополския край и е разположен на 43 градуса северна ширина и 41 градуса източна дължина. За изходни пунктове за района се смятат близките много известни курортни градове Пятигорск, Минерални води и Кисловодск.

доц. Сандю БЕШЕВ

50 ГОДИНИ ОТ ПЪРВИЯ СКИ ПОХОД „КОМ-ЕМИНЕ“

Рано сутринта в 5 часа на 2 февруари 1975 г. м. с. Младен Нинов поведе десет планински спасители и ориентировачи на възраст между 18 и 35 години по маршрут от х. „Ком“ към нос Емине. Историческият зимен преход с обща дължина над 700 км. е изпитание, в което не малко хора са се впусkali с надеждата да преживеят нещо, до което никой друг не се е докосвал.

Седемнадесет дни те правят ежедневни преходи с продължителност между 10 и 15 часа, като почиват само два дена на х. „Режен“ и в гр. Котел. През трите седмици, прекарани в Стара планина, имат два слънчеви дни, температура на въздуха минус 15 градуса по Целзий и бурен вятър, който достига 180 км./ч. През останалите дни времето е мразовито, мъгливо, с бурен вятър и снежни виелици.

За 19 дни единадесетте тетевици успешно изминават около 760 километра. Когато пристигат на нос Емине, изписват с камъни „ТЕТЕВЕН“

на морския бряг и продължават към Бургас. Там тетевенците Никола Рунев и Трифон Рогелов - директори на пристанището и на морското училище, вече са организирали посрещането им и ги очакват.

В Тетевен 21 февруари е обявен за неработен и неучебен. На централната площадка целият град приветства единадесетте смели мъже, участници в първия зимен туристически ски поход, проведен от ТД „Вежен“ - Тетевен.

Бъдете здрави и честити,
Младен Нинов, Марин
Иорданов-Черека, Тодор
Тодоров-Думбалата, Кирил
Зангов-Зоето, Георги Георгиев-
Шопа, Васил Трифонов-Гаганата!

Поклон пред паметта на:
Йордан Йорданов-Черека,
Димитър Цаков-Художника
и Иван Иванов-Бандарата,
Йордан Ракитски – Мантата и
Стефан Йотов-Ато.

**СНИМКОВИЯТ МАТЕРИАЛ Е ОТ
ЛИЧНИЯ АРХИВ НА
М.С. МЛАДЕН НИНОВ**

ХОР „ИВАН АПОСТОЛОВ” ЗАПИСА НОВИ ПЕСНИ

През март т.г. хор „Иван Апостолов“ – Петрич направи записи на нови песни, които ще бъдат излъчени по няколко регионални телевизии. Празникът на жената 8 март певците отпразнуваха подобаващо, заедно с честване на юбилеи на изявената певица и солист на хора Лили Анастасова и на хористките Надка Хаджимаркова и Донка Христова. В тържеството участваха певецът Володя Стоянов и гости от съседна Гърция.

ДЕСЕТЕ ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ

През тази година се навършват 20 години от стартиралото в началото на 2005-а година по инициатива на Българския туристически съюз (БТС) Национално движение „Покорител на 10-те планински първенци“ в България. То заменя предишното „Покорител на 7-те планински първенци“. След приемането на България в Европейския съюз отпаднаха ограниченията за достъп до няколко гранични планини – Славянка, Беласица, Огражден, Руй, Осогово. В рамките само на няколко години БТС, съвместно с местните туристически дружества и с подкрепата на общини маркира туристически пътеки до граничните планински първенци. Влязоха в експлоатация и няколко туристически хижи, преустроени от бивши гранични застави. С тази инициатива на БТС се дава възможност на всеки турист със средни възможности да изкачи и опознае първенците на десетте най-известни и високи планини в България.

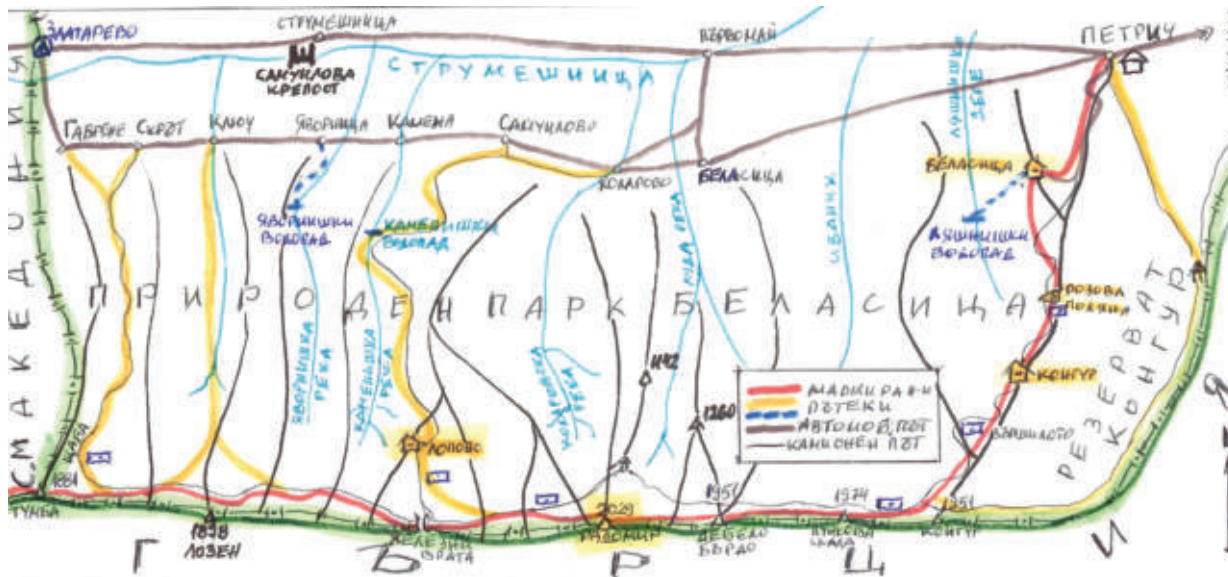
По повод кръглата годишнина от месец януари т. г. вестник „Ехо“ започна поредица от представяния на десетте планински първенци. Първият от тях беше връх Голям Перелик – най-високият в Родопите. В следващите броеве ще бъдат представени останалите върхове с кратка характеристика на всяка планина и нейният първенец, изходните пунктове и маркираните маршрути до тях, както и туристическите хижи, в които може да се намерят подслон и храна.

ВРЪХ РАДОМИР – ПЪРВЕНЕЦЪТ НА БЕЛАСИЦА

Беласица е разположена в югозападния ъгъл на територията на България. На север тя граничи с долината на река Струмешница, на изток – с Рупелското дефиле, на юг със Серското поле, а на запад – с Костуринската седловина. Общата площ на планината е около 670 кв. км., 30 % от които са в българска територия. Дължината на планината е общо 63 км., от които в българската част са 33 км. Средната ѝ широчина е 4-5 км. Планинското било е тясно, остро, на места скалист или покрито с пасища. Тя е единствената планина в България с път по цялото протежение на билото, от което се разкриват изключителни панорами във всички посоки. Южните склонове са скалисти, стръмни и слабо залесени, докато северните са гористи, прорязани от дълбоки долове, буйни реки и потоци с малки, но много красиви водопади. Освен връх Радомир други по-високи върхове са Конгур (1951 м),

Дебело бърдо (1951 м), Лозен (1898 м) и Тумба (1880 м), където се събират границите на България, Гърция и Северна Македония. По билото са разположени няколко планински проходи, най-важният от които е Железни врата (1686 м). През 2007 г. българската част на Беласица бе обявена за природен парк. В неговите граници попада и резерватът „Конгур“, в който са запазени естествени екосистеми от питомен кестен и бук. Природните забележителности правят планината много привлекателна, а възможностите за туризъм се улесняват и от маркираните туристически пътеки, които започват от няколко населени места.

Връх Радомир (2099 м) е най-високият в Беласица и осмият по височина планински първенец у нас. Намира се на държавната ни граница с Гърция. От него се откриват пленителни гледки във

всички посоки: на юг синият езерата Дойранско и Керкини; на изток е планината Славянка; на север се вижда цялото било на Пирин, в дъното се очертава част от Рила, а в близък план – Петричкото поле, заобиколено от Огражден, зад която се вижда масивът на Малешевско-Осоговската планинска верига.

От изток най-удобният изходен пункт за изкачване на връх Радомир е град Петрич, в който има **туристическа спалня (176 м н.в.), 19 легла, тел. 0988 79 83 79. Следващите два маршрута са летни.**

Маршрут 1: град Петрич – хижа „Беласица“ – заслон „Розова поляна“ – хижа „Конгур“ – връх Радомир

С автомобилен транспорт от Петрич до хижа „Беласица“ се пътува по 8-километрово асфалтово шосе. Пътят излиза от южната част на града край спортния комплекс и с много

серпентини достига хижата.

Пешеходен преход: Маркираната с червен цвят лентова маркировка започва от спортния комплекс в южната част на Петрич, пресича няколко пъти завоите на шосето и след около 1.30 часа достига хижата. **Хижа „Беласица“ (668 м н.в.), 60 легла, тел. 0877 05 55 30 и 0896 68 83 78.**

Маркираната пътека започва от хижата в южна посока и след около 50 минути стига до **заслон „Розова поляна“ (1031 м н.в.)**. Ползва се за краткотраен отдих. Пряката туристическа пътека продължава да се изкачва в югозападна посока и след около 40 минути достига **хижа „Конгур“ (1284 м н.в.), 45 легла, тел. 0876 73 33 66.**

От хижа „Конгур“ за връх Конгур и връх Радомир маршрутът в билната му част е **лавиноопасен**. Тръгва се по пътя зад хижата, скоро пътеката навлиза в широколистна гора, неколккратно се пресича почвен път, преминава се

през полуразрушена сграда и се излиза на равна поляна с чешма в западния ѝ край – м. Вършилото (1.30 часа). От нея нагоре пътеката продължава по стръмния южен склон на връх Конгур и след около 1.30 часа от Вършилото се излиза на металната кота на върха (3.00 часа). От него се слиза на запад до седловина, продължава се по равния подбилен път, достига се метален стълб с указателни стрелки (4.00 часа), едната от които сочи към връх Радомир и за 15 минути стръмната пътека извежда на връх Радомир (4.15 часа от хижа „Конгур“). От връх Радомир може да се продължи на запад по подбиления път (червена лентова маркировка) до планинския превал Железни врата (1.45 часа). От него се изоставя билния маршрут, който продължава до връх Тумба, слиза се на север по маркираната с жълт цвят пътека и след още 1.30 часа се достига хижа „Лопово“ (общо 7.30 часа от хижа „Конгур“).

Маршрут 2: село Самуилово – хижа „Лопово“ – връх Радомир

От запад най-подходящият изходен пункт за изкачване на връх Радомир е село Самуилово.

До хижа „Лопово“ води 15 км макадамов път, а маркираната пътека (жълта лентова маркировка) следва в общи линии трасето на пътя, по която за 3 часа се достига **хижа „Лопово“ (1261 м н.в.), 31 места, тел. 0896 68 83 31 и 0887 47 37 42.**

От хижа „Лопово“ за връх Радомир маршрутът в билната му част е **лавиноопасен**. От хижата се тръгва на юг и нагоре по стръмен каменист (жълта лентова маркировка) път сред стара букова гора, която след 5 километра излиза на широка поляна (превала Железни врата) на главния подбилен хоризонтален почвен път (1.30 часа). Продължава се по него на изток (червена маркировка), минава се край чешма и след около 45 минути се излиза на седловина в подножието на стръмния западен склон на връх Радомир. Почвеният път, който завива наляво и заобикаля върха, се изоставя и се продължава направо (изток) по едва забележимата пътека с дълги серпентини по тревист терен между храсти и камъни. В крайния участък се преодолява около 300 м денивелация и се излиза на **връх Радомир (3.15 часа х. „Лопово“)**. От него може да се продължи в източна посока по подбиления път (червена лентова маркировка) до **връх Конгур**, а след него на север маркираната пътека отвежда до **хижа „Конгур“ (7 часа от хижа „Лопово“)**. От хижа „Конгур“ се слиза по обратния път, описан в маршрут 1 до хижа „Беласица“ и до град Петрич.

ВРЪХ РУЕН – ПЪРВЕНЕЦЪТ НА ОСОГОВО

Осогово заема най-западната част на Осоговско-Беласишката планинска група. На север граничи с Кюстендилската и Каменишката котловини, разделени от хребет, който свързва Осогово с Лисец планина, през която минава проходът Вратца; на запад се ограничава от Овче поле; на юг – от долината на река Брегалница; на изток – от долината на реките Речица, Елешница и Струма. От планините на Краище я отделя Велбъджкият проход, по който минава международният път за Скопие, а седловината Черната скала я свързва с Влахина планина на юг.

Планината се простира в посока североизток-югозапад и е с дължина 65 км. (на територията на България – 25 км.), а широчината ѝ е около 25 км. На Осогово са очертани две почти перпендикулярно пресичащи се била с много разклонения. Пресечната им точка е най-високият връх Руен (2251 м н.в.). Билото с посока северозапад-югоизток дели планината на две части: източна (по-високата) – разположена на българска територия, и западна (по-ниската и разлатата част) – на македонска територия. Други високи върхове са Малък Руен (2230 м), Шапка (2198 м), Църни камък (2069 м), Човека (2047 м), Кюнек (1923 м). В Осогово се намира резерватът „Църна

река“, който обхваща горното течение на едноименната река, ляв приток на река Елешница и природната забележителност от група красиви секвои в местността Ючбунар, която се намира западно в близост до село Богослов над Кюстендил.

Връх Руен (2251 м н.в.) е първенецът на Осогово и петият повисочина планински първенец. Намира се на държавната ни граница с Република Северна Македония. От него се откриват изключителни панорами във всички посоки.

Основен изходен пункт за изкачване на връх Руен е Кюстендил. Асфалтово шосе свързва града с няколко туристически бази, разположени навътре в планината. Маркирани туристически пътеки свързват туристическите бази с много природни забележителности и върхове.

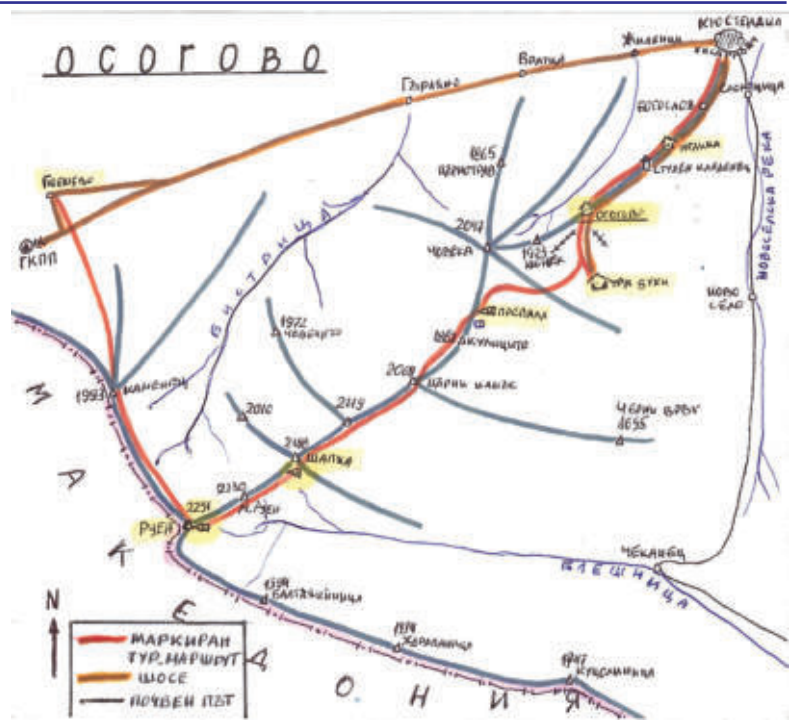
Следващият маршрут е летен.

Кюстендил – хижа „Осогово“ (18 км; 3.30 часа пеш) – заслон „Превала“ (1.30 часа) – заслон „Шапка“ (1.30 часа) – връх Руен (40 минути) – село Гюешево (3 часа) – червена маркировка

Автомобилният път от Кюстендил минава през парк „Хисарлъка“, село Богослов, местностите Студен кладенец

и Памука и достига хижа „Осогово“ (18 км.). Маркираната туристическа пътека започва от хълма Хисарлъка над Кюстендил, минава през село Богослов, изкачва билото край хотел „Хижа Иглика“ и през местността Студен кладенец достига **хижа „Осогово“ (1616 м н.в.), 37 легла, тел. 0888 22 79 68 и 0882 96 64 26.**

От хижата за заслон „Превала“ се тръгва за туристически комплекс „Три буки“ и след около 1.5 км вдясно се отделя почвен път, по който след около 15 минути се достига местността Грамадите с малък паметник и стълб с указателни стрелки. Пътят продължава с лек наклон сред рядка иглолистна гора и хвойна, пресича няколко потока, преминава край изоставена сграда и излиза на местността Превала при едноименния заслон. **Заслон „Превала“ (1815 м н.в.) няма легла, в близост има чешма. Предназначен е за краткотраен отдих. След заслон Превала маршрутът е лавиноопасен.** Пътят набира височина по главното било, заобикаля го отдясно, после отляво и достига **заслон „Шапка“, разположен в югоизточното подножие на връх Шапка на 2120 м н.в. Предназначен е за краткотраен отдих. Вода няма.** След заслона вдясно се отделя маркирана пътека, която по откритото тревисто било в югозападна посока постепенно

излиза на поляните на **връх Руен и заслон „Руен“**. Заслонът е разположен в непосредствена близост до котата на връх Руен (2249 м н.в.). Вода няма.

До тук от хижа „Осогово“ се достига за 3.40 часа. От връх Руен можем да се върнем по обратния път или да продължим на северозапад по маркираната с червен цвят пътека. Първоначално тя следи граничното било до връх Каменец, после преминава през

наклонени поляни, навлиза в горския пояс и достига Гюешево (3 часа), което има авто- и жп връзка с Кюстендил (22 км.).

Страницата подготви: Иордан ИОРДАНОВ

ПРИРОДЕН ПАРК „РУСЕНСКИ ЛОМ“ НАВЪРШИ 55 ГОДИНИ

През 1965 г. е направено първото аргументирано предложение до Комисията по Защита на природата при Министерството на горите и горската промишленост за обявяване на района на Ломовите за защитена територия.

Петнадесет години по-късно - през 1970 г. **Народен парк „Русенски Лом“** е обявен за защитен природен обект като резултат от общите усилия на държавните институции Окръжен народен съвет, Окръжен музей - Русе, ХЕИ, Районна дирекция на горите, Паркстрой и частни лица. По предложение на ОНС - Русе и на природозащитната общественост Министерството на горите и горската промишленост обявява Народен парк „Русенски Лом“ с своя заповед № 567/26.02.1970 г. с обща площ 2 226, 7 ха. Със Заповед РД- 794 от 19.08. 2002 г. на МОСВ площта на Природен парк „Русенски Лом“ е 3408 ха.

Скалните църкви при село Иваново и принадлежащия им терен са обявени с Решение на Комитета за култура и изкуство от 30.03.1965 г. за музеен резерват и с Решение на МС № 953 от 04.11.1997 г. за археологически резерват.

Средновековният град Червен и принадлежащият му терен, до с. Червен, са обявени с Решение на ККИ от 30.03.1965 г. за музеен резерват и с Решение на МС № 953 от 04.11.1997 г. за археологически резерват.

Биологичното разнообразие в Поломието е свързано с многообразието и спецификата на карстовите форми на релефа, специфичния микроклимат и наличието на влажни зони. Долината на река Русенски Лом е дава живот на смесица от видове с различен зоо- и фитогеографски произход – средноевропейски, степен и субсредиземноморски. Реката, гората, ливадите, пещерите и специфичният климат определят различните типове местообитания и животински видове, които живеят тук.

В Поломието преобладава варовикът. Известно е, че биологичното разнообразие на карстовите терени е два - три пъти по-голямо от това на другите ландшафти. В долината има стотици по-малки пещери без разклонения.

По стръмните скатове над реката има горско-храстова и тревна формация, наречена „тъмна гора“, съставена от дъб, бряст, клен, ясен, мекиш, липа, богат подлес от храсти – глог, шипка, птиче грозде, люляк и разнообразна тревна растителност.

Гордост за парка са редките и защитени растителни видове, сред които един български и пет балкански ендемита, между които са ковачев зановец и диекианов лопен с единствено находище в Поломието. Интересен представител на степната растителност е йоановото коило.

Фауната е още по-разнообразна. Между безгръбначните заслужават внимание карпатският скорпион и сколопендрата. Още 10 вида земноводни (от които 5 защитени) и 19 вида влечуги населяват долината. Особенозоогеографска стойност има ношното гущерче. Срещат се два вида сухоземни костенурки, петнистият смок и смокът – мишкар, медянката, пепелянката.

В реката живеят 22 вида риби, раци, охлюви и речни миди. Спортният риболов е разрешен.

Паркът е истински птичи рай. Тук се срещат много птици, застрашени в цяла Европа, затова Ломовите са обявени за орнитологично важно място. В района са установени 149 вида птици, 59 от които са от европейско природозащитно значение. От 90 вида бозайници на територията на България в долината са установени 70, а 24 вида от прилепите са защитени.

Разнообразието от природни дадености, богата история и автентичен бит предлагат интересни възможности за екотуризъм. Природосъобразните туристически практики могат да се комбинират с орнитоложки наблюдения, с посещения на исторически и религиозни паметници. Регионът предлага условия за пещерен и вело- туризъм, а любителите на екстремните преживявания могат да практикуват скално катерене, спускане по река с кану и езда.

Природозащитен комплекс „ЛОМОВЕТЕ“

Природозащитният комплекс „Ломовите“ в село Нисово е място за формиране на еконагласи и екополитики. Тук се събират посетители, учени и местни поддръжници на ПП „Русенски Лом“. Комплексът осигурява възможности за запознаване отблизо с природата и даденостите на парка, осигурява методична и логистична подкрепа на разнообразни природозащитни дейности в региона.

Екопътека „Грамовец“

На левия бряг на река Черни Лом, близо до сливането ѝ с река Бели Лом, се намира дълга отвесна скала, наречена „Грамовец“. В нея е изсечен скален манастир със същото название. Тук е експонирана изложба от произведения на съвременното изкуство от международния фестивал „Процес-пространство“ и симпозиума за съвременно изкуство „Ломеа“.

„Грамовец“ е живописна екопътека, която върви успоредно на река Черни Лом и продължава до Националния археологически резерват „Ивановски скални църкви“.

Дендропътека

Началото на Дендропътеката започва от село Нисово (на изхода за град Попово). Преди моста над река Малки Лом се тръгва вляво, по черен път, срещу течението на реката. Минава се край колония на белогръд бързолет (вид птица). Има изградени места за палене на огън и мостче през реката. Дендропътеката образува кръг с дължина 2 километра. По нея може да се видят над 20 местни дървесни и храстови видове, обозначени с табели с наименованията им. Маршрутът започва с изкачване по широка пътека до скална площадка с панорамен изглед към река Малки Лом. Пътеката води покрай ръба на скалите до космат дъб. От там се тръгва надясно и надолу по стръмна пътека, която стига до ливадите край реката. В близост се намира Голям Нисовски манастир, до който има изграден кът за отдих.

Скален манастир „Св. Архангел Михаил“

Скалният манастир „Св. Архангел Михаил“ при село Иваново и запазените в него стенописи са включени в списъка на световното културно-историческо наследство на ЮНЕСКО през 1979 г. Още през първите десетилетия на Второто българско царство (XII-XIV в.) скалните манастири превръщат долината на река Русенски Лом в прочуто религиозно средище. Привлечени от духовния кипещ, там се стичат монаси и книжовници от цялата страна. В началото на XIII в. от Света Гора идва и монахът Йоаким, който се настанява в пещера и с помощта

на тримата си ученици изсича малка църква. Той се прочува с добродетелите си и е посетен от цар Иван Асен II. С дареното от царя „много злато“ монахът наема работници и изсича голям манастир, наречен на водача на небесното войнство Архангел Михаил. Йоаким заминава в столицата Търново и през 1235 г. е избран за български патриарх, но основаната от него скална обител продължава да се развива. Тя става голям манастир - лавра, който в продължение на близо два века има изключително място в духовния живот на страната.

Скален Манастир „Св. Димитър Басарбовски“

Намира се на 12 км. от Русе, в скалите до село Басарбово. Датиран е от периода на Второто българско царство (XII-XIV в.), но най-ранните данни са от османските данъчни регистри от XVI век. Най-известният обитател на манастира е Свети Димитър Басарбовски.

Манастирът включва около 300 скални помещения, като 40 от тях са били църкви. Монаси - отшелници обитават тези места до XV век. Тогава манастирът е изоставен. Възстановен е чак през 1937 г. от монаха Хрисант. Днес в скалите са изсечени стъпала и се вие пътека до издълбания в камъка гроб, където са били мощите на Свети Димитър Басарбовски.

Посетителите може да видят скалната църква, в която има дървен иконостас, част от манастира и нишата на светеца. Църквата дава представа как са изглеждали някогашните скални манастири и килиите около тях. В подножието на скалите се намира изкопан от преподобния отец кладенец. Говори се, че водата в него притежава лечебни свойства.

доц. д-р Наталия Стоянова – гл. специалист „Връзки с обществеността“ в ПП „Русенски Лом“

Иван КРЪСТЕВ: „Италия е като приказка, пленява и очарова“

Г-н Кръстев, в своя блог споделяте, че сте посетил 34 държави на 4 континента или общо 23% от територията на света. Коя от тези страни Ви впечатли най-много?

Тайланд е една от държавите, които ме впечатлиха най-много. Посетих я за първи път през 2015 г. До този момент пътуванията ми бяха основно в Европа. Обикалях европейските държави и градове, които са интересни, но до голяма степен са близки до нас като усещане и начин на живот, като архитектура и култура. Тайланд беше доста различна дестинация, която ме грабна най-вече със своята природа – с невероятно красивите плажове и кристално сините води на морето. В културно отношение пък е държава на крайностите – тайландците са страшно религиозни и в същото време имат бурен нощен живот.

Как избирате дестинациите си?

Понякога планирам едно пътуване предварително. Подготовката отнема доста време. Някои пътувания пък са спонтанни, като решавам в последния момент. Всичко е според моите настроения и според свободното време, с което разполагам.

В списъка с посетени държави се забелязват Катар, Египет, Мароко и Тунис. Имате ли слабост към Близкия Изток или това е случайност?

И двете. Имам слабост към Близкия Изток, защото този регион е екзотичен и се доближава до приказките от „1001 нощ“. Страшно различно и колоритно е да посетиш държава като Мароко. За мен тя е страна на цветовете. Наистина тези държави са ми слабост и са ми интересни, защото начинът на

живот на хората се различава от нашия, тяхната религия също, храната, културата. С удоволствие ги посещавам всеки път.

Латинска Америка е представена чрез Куба и Мексико. Не Ви ли блязали идеята да пресечете Панамския канал и да добавите още един континент – Южна Америка?

Южна Америка ми е в списъка, който смятам да осъществя в следващите години. Много бих искал да посетя най-вече Бразилия с водопадите Игуасу.

Има ли място, където бихте искали да се върнете, или предпочитате да се съсредоточите на тези, в които още не сте ходил?

През последните години ги съчетавам. Посещавам нови места и повтарям такива, в които съм бил. Най-често съм ходил в Рим, над десет пъти. Друго място, което ми е на сърце и където бих се върнал, е Сингапур. Той е като град от бъдещето с неговата футуристична архитектура и с начина на живот на хората. Този град-държава е много интересно място откъм забрани. Там, например, са забранени дъвките. Когато летиш за Сингапур, на съответното летище те проверяват първо дали имаш дъвки, чак след това за други забранени неща и предмети. Причината дъвките да са забранени е свързана с тяхното метро. Когато първата линия била пусната, станциите били оборудвани със стъклени прегради на пероните, които да предпазват пътниците от релсовия път. Това е първото метро в света с подобни предпазни врати. Тези врати били оборудвани с фотоклетка с датчик за засичане на движението на пътниците. Те обаче много бързо се затваряли и не всички успявали да се качат. Веднъж пасажер решил да залепи дъвка на сензора и това предизвикало колапс в метросистемата на града. По тази причина дъвките са забранени в Сингапур.

В Сингапур има и много дейности, извършването на които се наказва с глоби. Например, ако жена се разхожда в къщи без сutiен, тя може да бъде глобена.

Ако човек реши да се самоубие и го направи, той също подложи на глоба.

Споделяте за някоя от Вашите мечтани дестинации.

Една от най-големите ми мечти е Ню Йорк – „Голямата ябълка“. Още от детските ми години си мечтаех да посетя Статуята на свободата, Манхатън, да се разхождам между небостъргачите, да се кача на върха на Емпайърстейт билдинг... За съжаление, поради една или друга причина, все още не съм успял да сбъдна тази мечта, но се надявам в близко бъдеще това да се случи.

Сам ли организирате пътуванията си или се доверявате на агенции?

Всеки път е различно. В повече случаи предпочитам сам да организирам пътуванията си. За конкретни дестинации като Египет и Мароко, които са с по-особен режим на посещение и туристите трябва да бъдат с повишено внимание, предпочитам да се доверя на туристическа агенция. Понякога нещата са комбинация между това да отида някъде самостоятелно, а на място да се възползвам от местна агенция.

А с кого споделяте пътуванията си?

Винаги пътувам с компания. Обикновено с моето семейство и с приятели. До момента никогата не съм пътувал сам. Би ми било интересно, но все още не съм предприел тази крачка.

Избрали сте вече следващата дестинация?

За 2025 година съм планирал няколко продължителни пътувания. Първо смятам да посетя Филипините, като отскоча и до Хонг Конг – също една от мечтите ми. Това ще е едно от най-дългите ми пътувания, защото ще ми отнеме три седмици. След това, в началото на май, планирам да посетя и традиционния Китай, като стартирам от столицата Пекин, следва старата столица Сиан, където е „Каменната армия“, и завърша в Шанхай.

Какво Ви привлича в дадено място?

Никога не отивам с цел да посетя едно място и да видя едно единствено нещо. Когато посещавам дадена дестинация, искам да видя възможно най-много места и неща. Искам да видя абсолютно всичко.

Събрали сте част от историите си в книгата „Професия пътешественик“. Какво ще намерят читателите на страниците ѝ?

Читателите ще намерят 9 разказа от 4 континента, като държавите, за които разказвам, са Мексико, Сингапур, Тайланд, Египет, Тунис, Италия, Турция и България. Реших в тази пъстра палитра от колоритни дестинации да включа нещо и от нашата родина, като се спрях

Иван Кръстев работи във финансовата сфера и пътува често през свободното си време. Автор е на блога „Професия Пътешественик“ (travellerprofession.com). През лятото на 2021 г. издава дебютната си книга – едноименната „Професия ПЪТЕШЕСТВЕНИК“, а в самия край на 2024 г. от печат излиза и „НЕпътеводител за Италия от А до Я“.

на историята за първото ми изкачване на връх Ком. Останах много впечатлен от самото изживяване, от гледките, които се разкриват. За мене това беше специално изкачване по няколко причини. Първо, защото бях с добра компания, и второ – аз съм любител на плажовете и морето, планините не са ми толкова присърце, но когато се сблъскаш с нашата красива природа, тя те пленява и искаш да изкачваш още нови върхове, още и още.

Работите във финансовата сфера, но името на блога и на първата Ви книга е „Професия пътешественик“. Това мечтаната професия ли е?

На всеки, който обича да пътува, би била мечтаната професия. Аз обаче съчетавам успешно и двете – на пътешественик и на финансист и те добре се допълват. Работата във финансовата сфера е интересна и динамична. Научавам много неща от съвременния свят и се развивам като професионалист. В свободното си време се занимавам с пътешествия, с писане на статии в блога и на книги. Запознавам се с нови хора, посещавам нови места, срещам нови култури. Това ми дава сила да продължа да работя във финансовата сфера, чрез която се издържа и която финансира пътуванията ми. Така че на този етап съм намерил златната среда.

Неотдавна се състоя премиерата на втората Ви книга „НЕпътеводител за Италия от А до Я“. Разкажете за нея.

Книгата включва разкази от над 45 различни места в цяла Италия, като почнем от Милано, Генуа и стигнем долу до Пулия. Включил съм и част от островите, като Сицилия и Капри. Разказвам също така за Централна Италия – „Вечният град“ Рим и забележителностите в него.

Това е един дългогодишен труд, по които работих не само три години, колкото отне написването на книгата, а може би петнадесет, като включих пътуванията до тези дестинации. През това време

събирах истории от различни точки на Италия, информация за бита, за културата, за начина на живот на населението. Включил съм и рецепти за традиционна и нетрадиционна италианска кухня. Също така любопитни истории, митове и легенди. Неслучайно кръстиях книгата „НЕпътеводител за Италия“, защото това е един различен пътеводител. В него липсва информацията, която може да се намери в Уикипедия и Гугъл. Това е моят пътеводител за Италия – през моята душа, през моята призма и моите очи.

С какво страната Ви впечатли толкова, че ѝ отделите цяла книга и много посещения?

Италия е като приказка, пленява и очарова с древна история, красиви градове, начин на живот, култура, кухня. Малките кокетни улички крият изненади, зад всеки ъгъл се спотайва история или гледка. Това е място, което не може да се опише с думи, трябва да се изживее и усети. Например в Помпей, затрупания от вулкан град, е интересно да се видят сградите и вкаменелостите на жертвите при изригването. Но ако върнеш лентата назад и се поставиш на мястото на хората, изживели този ужас, те връхлитат още по-мрачни мисли. Тази емоция е трудно да се опише с думи. В същото време в страната има страшно красиви места, като остров Капри. Той е като райска градина, усещането е коренно различно. Така че за мен Италия е многолика, пъстра и винаги я посещавам с удоволствие.

Какво ще пожелаете на нашите читатели?

Да са живи и здрави, това е най-важното. Да са заобиколени от близки хора и да споделят любимите си моменти с тях. Да имат много поводи за усмивки и да намират време за пътуване. Защото да се пътува не е нито трудно, нито страшно, просто ти трябва цел. Пътуванията ни обогатяват, независимо дали пътуваме по света или у нас. Важното е да има движение.

интервю на Иван ПАНКЕВ

ЕхоМаршрут:**ОТ ХИЖА „ПОПОВИ ЛИВАДИ“ ДО ВРЪХ ОРЕЛЯК**
продължителност около 2 часа

Разположената в северния край на м. Попови ливади едноименна хижа е построена в периода 1961-64 г. Сега тя разполага с 45 места, вътрешни тоалетни и бани, локално отопление. В много добро състояние са туристическата столова и кухня, предлага се редовно храна на туристите. Стопанисва се от ТД „Момини двори“- Гоце Делчев.

Най-интересният и най-популярен маршрут с начален пункт от хижата е до връх Ореляк – първенец на Среден Пирин.

Тръгват от хижата по маркирана пътека в северозападна посока през гората и след 6-7 минути излизате на шосето при бившия почивен дом на „Далекосъобщения“ - София. Продължавате по камионния път, след малко отново го напускате и по стръмна пътека вляво отново излизате на шосето. Вървите по него около 20 минути, като постепенно на югоизток се разкрива чудесна гледка към Попови ливади. Трябва внимателно да следите къде от шосето се отделя пътека вдясно и право нагоре, за да продължите по нея. Точно тукизлизате и пряка пътека от курорта, която се използваше повече в миналото. По маркираната пътека, която се вие по стръмния склон, обрасъл с буково-иглолистна и храстова растителност, вървите все нагоре. Тя следи десния склон на суходолието между върховете Баба и Чала (Белия рид), наричано от местните хора Сарп дере. След общо около 50 минути - 1 час от хижата излизате от гората в подножието на двата върха и продължавате по голото тревисто пространство – за кратко време по дъното на разлата долинка, а след това започва ново изкачване. През лятото въздухът е наситен с благоухания аромат на най-различни билки и цветя. В същото време се улавят звуците на своеобразен оркестър от жужащите наоколо насекоми, които опрашват цветята. Всичко това отморява туриста, той усеща прилив на сили, става по-спокоен и бодр.

Излизате отново на шосето при завоя, където изведнъж се откроява на северозапад мраморният красавец връх Ореляк с високата и внушителна радиотелевизионна кула. Дотук сте дошли за 1 час и 30 минути. Пред вас се шири тревистото равнище на местността Добро поле, по което продължава маркираната пътека за хижите „Малина“ и „Пирин“.

Тръгват по шосето, което се вие по склона на върха и след около 30 минути достигате най-високата му точка. Дотук се идва и с високопроходимо превозно средство по сравнително некачествен камионен път (12 км. от хижата).

Връх Ореляк (2099 м) се издига властно

и величествено в южната част на Среден Пирин. Той представлява триглав купол, чиито западни склонове се спускат много стръмно към долината на р. Пиринска Бистрица. На изток се проточват редица успоредни била, които постепенно се снишават към долината на р. Места, а на югоизток, току под върха, на 1950 м н. в. е разположено карстовото равнище на местността Добро поле. Цялата местност около Ореляк е гола, изградена от мрамори и нейното безводие я прави безжизнена, с полупустинен характер. Все пак през лятото по склоновете цъфтят много нежни планински растения, сред които най-впечатляващ е прочутият ароматен пирински чай (сидеритис

скардика). Той е билката - емблема на тази част от Пирин. Цветните му части са лимоненожълти, с бели власинки. Той е балкански ендемит, т. е. среща се само на Балканския полуостров – в България, Гърция, Северна Македония, Албания. В страната ни е разпространен единствено по сухите варовити места на Славянка, Среден и Южен Пирин, в родопския дял Мурсалица.

Десетилетия наред се носят легенди – някои приемливи, други невероятни, за лечебните качества на пиринския чай. Определят го като „Билка за всяка болест“, издигат го в култ и го смятат за „дар от Бога“. А според старо поверие, да ти сипят чай от него е най-доброто пожелание за здраве и живот.

Наистина безспорни са лечебните му свойства, както и възможностите му за широка употреба в народната медицина. Използва се като противовъзпалително, антимикробно, смекчаващо средство при болести на дихателната система – астма, кашлица, бронхит, задух и простуда. В смес с жълт кантарион и риган лекува бъбречни заболявания, а в смес с маточина регулира кръвното налягане. Оказва цялостно тонизиращо, укрепващо и антианемично въздействие върху човешкия организъм.

Напоследък му приписват и други, почти невероятни качества, като подсилване на мъжката потентност, но дали е така, трябва да

се произнесат специалистите. В добавка се смята още, че предпазва от рак, забавя стареенето, намалява риска от инфаркт и инсулт.

Според закона брането на пирински чай е забранено. Защото е рядък вид и има опасност да изчезне. Още повече, че понякога се бере безразборно, дори вандалски, като в доста случаи, донякъде неволно, той се изкоренява. Тази забрана обаче, по редица причини, така и не става достояние на обикновените хора, които всяко лято, необезпокоявани от никого, си берат от ценната билка.

Нека обаче при бране да се спазват следните правила; късане само на зрели стръкчета, бране с ножичка, за да се запази

Добро поле, застигнала го и като видяла удушните от злосторника орлета, яростно се хвърлила върху него, избола очите му, повалила го на земята и разкъсала месата на похитителя. Вятърът ги разнесъл из Добро поле. И досега тук има местност Гроба. А орлицата разперила широко криле и се върнала край гнездото. Не могла да прежали рожбите си и от мъка и скръб се вкаменила завинаги. Гледан от с. Пирин, разположено в дълбоката долина на р. Пиринска Бистрица, върхът наистина прилича на разперен вкаменен орел.

Малко са върховете в Пирин, от които се виждат толкова много планини, както от връх Ореляк. В далечината на югозапад и запад се откроява граничната Беласица и крайграничните планини на запад от р. Струма. В подножието на Беласица се зеленее Петричкото поле, а по-наблизо, в подножието на Пирин, приковават погледа чудноватите Мелнишки пирамиди. На север е главното пиринско било с десетки върхове над 2500 метра надморска височина.

В далечината на изток и югоизток, докъдето поглед стига, се разстила гористият дял Дъбраш на Западни Родопи. На югоизток, между Родопите и Южен Пирин, се е ширнало равното Гоцеделчевско поле, което през лятото прилича на разноцветен губер. В източната му част сред върбалаците тече р. Места, а в западната е разположен град Гоце Делчев. Твърде удивителен е изгледът на юг от връх Ореляк. Вижда се главното било на Южен Пирин – чак до Парилската седловина, с двата върха Свещник и Муторок, на които само няколко метра не достигат, за да бъдат двухилиядници. В далечината, право на юг, вниманието приковава грамадният купен на загадъчната Славянка (Али ботуш) планина, близо до която са и пониските Стъргач, Черна гора и Сенгелюва планина. На югоизток, в Северна Гърция, извисява снага беломраморният Драмски Боздаг (на гръцки Фалакро), а по-наблизо, в Южен Пирин, самотно се издига Лясковският връх.

Трудно е да се опише всичко, което се вижда от връх Ореляк. Затова ви каним, драги туристи, да се изкачите на върха и сами да изпитате величието и красотата на тази част от Пирин.

Ореляк е сред най-емблематичните имена за Гоцеделчевския край. Затова преди двадесетина години общинските съветници в град Гоце Делчев приеха върху одобрения за пръв път герб на града да бъде изобразена млада орлица.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

ПРИРОДАТА: ПОЛЕЗНО ЛЕЧЕНИЕ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ОТ БЪРНАУТ

Синдромът на прегарянето или така нареченият „бърнаут“ е заболяване на съвременното общество. Обикновено се характеризира с отказ на тялото ни да приема и понася повече психическо напрежение, което се отразява негативно върху изпълнението на професионалните задължения и взаимоотношенията с другите. Някои психолози определят синдрома като душевно състояние, което настъпва при хора, които в отношенията си с околните – близки, колеги, висшестоящи, се числят към групата на т.нар. даващи.

Тъй като в световен мащаб се съобщава за нарастващи нива на прегаряне, намирането на ефективни начини за предотвратяването му е от съществено значение за дългосрочното благополучие. Едно просто и евтино лечение включва прекарване на повече време сред природата. Тя предлага невероятен начин за възстановяване от прегарянето, като ни дава шанс да презаредим енергия и да се свържем отново със себе си.

Лечебната сила на природата

Хората имат вродена връзка с природата, често наричана „биофилия“ – термин, въведен от биолога Едуард Уилсън. Тази присъща връзка ни кара да търсим близост с естествения свят. За съжаление, съвременният начин на живот държи много от хората на закрито, заобиколени от екрани и изкуствено осветление, което ги прави небалансирани и неподатливи на стрес и прегаряне.

Изследванията показват, че времето сред природата, и по-специално на естествена слънчева светлина, значително подобрява настроението, повишава имунната функция и

подобрява цялостното здраве. Естествената среда стимулира сетивата ни и активира реакцията на релаксация, като противодейства на предизвиканото от стреса състояние на нервно напрежение и депресия. Гледките, звуците и миризмите на природата създават заземяващо преживяване, което ни свързва с усещането за вътрешно спокойствие и жизненост.

Практически начини за възстановяване на връзката с природата

Ако сте готови да интегрирате природата в своята уелнес програма, ето няколко стъпки, които можете да предприемете още днес:

- Вземайте ежедневна почивка сред природата или се ангажирайте със „зелен час“ всяка седмица. Прекарайте десет минути в разходка на открито, в идеалния случай в зелено пространство като парк или гора. Посветете един час седмично на дейности на открито без цифрови разсейвания. Дори кратките разходки могат да намалят стреса и да подобрят настроението на всеки от нас.

- Създайте естествено пространство у дома и внесете природа в работното си пространство. Добавете растения към вашето жилище или работно пространство, за да пренесете природата на закрито. Включете естествени и неутрални природни цветове. Малка градина или естествен декор допълнително подобрява тази връзка.

- Практикувайте внимателно наблюдение. Съсредоточете се върху детайлите в природата: звука на птици, структурата на листата или миризмата на свежа трева, за да намалите стреса.

Атанас Георгиев отново е съветник в Комисията по въпросите на младежта и спорта

Нашият колега, проф. д-р Атанас Георгиев, член на УС на БТС и почетен председател на Българската федерация по ориентирание, отново бе избран за нещатен сътрудник към Андрей Цеков в Комисията по въпросите на младежта и спорта в Народното събрание.

Това е признание за богатия му опит като спортен педагог, треньор, деятел на физическото възпитание и спорта и на спортното ориентирание. Като експерт той е изградил доверие и добри комуникации с институциите, включително с настоящия председател на комисията по въпросите на младежта и спорта Габриел Вълков и с министъра на младежта и спорта Иван Пешев. Наред с текущи въпроси проф. д-р Атанас Георгиев ще помага при изготвянето на държавна политика и стратегия в областта на спорта, нова нормативна уредба за университетския спорт и визия за масовия спорт като предпоставка за здравословен начин на живот.

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен дежурен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

симптомите на депресия и тревожност, повишава самочувствието и осигурява чувство за постижение. Освен това ви дава усещане за близост с природата и земята. Създайте малка градина у дома или се погрижете за стаини растения. Билковата градина на перваза на прозореца е чудесен вариант за ограничено пространство.

- Колоезденето на открито осигурява ползи за сърдечно-съдовата система, като същевременно намалява стреса и подобрява настроението. Това е отличен начин да изследвате квартала си и да се свържете със заобикалящата ви среда. Планирайте седмично колоездене в парк или по живописни пътеки. Постепенно увеличавайте разстоянието, докато издръжливостта ви се повишава.

- Медитация или йога в естествени условия. Практикуването на йога или медитация на открито съчетава концентрацията с успокояващите ефекти на природата. Това насърчава релаксацията и намалява стреса.

Връзката с природата предлага дълбоки ползи за възстановяване от професионално и личностно прегаряне. Като влизаме в естествения свят, ние избягваме ежедневиия натиск и поддържаме психическото си здраве. Малки стъпки за включване на природата в нашето ежедне-вие могат да имат трайно положително въздействие. Независимо дали намирате радост в гора, на плаж или в градина, оставете природата да бъде ваш съюзник и приятел в изграждане на вътрешния баланс и жизненост. Започнете днес, като излезете навън, дишайте дълбоко и се оставете на природата да ви води към по-здравословен и хармоничен живот.

Галя БОНЧЕВА

ЖЕНСКИ ПОХОД В ИЗТОЧНИ РОДОПИ

В началото на март т. г. в Източни Родопи се проведе 65-ият Национален туристически поход на жените. В него участваха над 200 туристки от цяла България, повечето от туристически дружества. Домакин бе Община Кърджали, а организатор - Българската федерация по туризъм.

Всички маршрути в петдневния поход бяха на територията на община Кърджали. Всеки ден бяха предвидени по два маршрута по избор – един по-тежък и един по-лек. Участничките най-напред посетиха пещера Утробата (по-трудният маршрут е с наименование „Райски изглед“), връх Радимар и тракийското скално светилище „Калпак кая“. На националния празник 3 март се включиха в шествието в Кърджали. Сред останалите посетени обекти бяха манастирът „Св. Йоан Предтеча“, мостът между селата Снежинка и Сухово, който свързва две общини, крепостта „Моняк“, мостът към село Лисичите, „Чит кая“, Каменната сватба, Перперикон и Каменните гъби. Най-късият маршрут на похода бе 2-3 километра, а най-дългият – 14 километра.

Благодарим на всички смели дами, които превърнаха похода в магия! До нови срещи по пътеките на Родопите – там, където свободният дух намира свой дом.

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ЛОВЕШКА ОБЛАСТ
ТД „Стратеш“ – гр. Ловеч - 0884 21 30 30 и 0882 96 64 57
Заслон „Орлово гнездо“ - 02 49 10 00 23
Хижа „Дерменка“ - 02 49 10 00 06
Хижа „Провъртеник“ - 0889 81 24 79 и 0895 37 28 22
УЦ „Карлуково“ - 0888 35 53 77
ТД „Здравец“ – с. Терзийско - 0886 77 33 30
Хижа „Коман“ - 0886 97 08 59
ТД „Вежен“ – гр. Тетевен - 0882 96 62 27 и 0882 96 62 41
Хижа „Бенковски“ - 0876 24 30 79
Хижа „Момина поляна“ - 0887 51 00 06 и 0889 62 30 87
ТД „Амбарица 1912“ – гр. Троян - 0888 68 21 69 и 0878 59 31 04
Хижа „Амбарица“ - 0878 59 31 04
Хижа „Яворова лъка“ - 0893 77 85 75
ТД „Амбарица“ – гр. Троян - 0889 68 72 38
ТД „Васильов“ – с. Шипково - 0888 72 96 33
Хижа „Васильов“ - 0877 37 85 31
Хижа „Зора“ - 0882 96 63 09

МОНТАНСКА ОБЛАСТ
ТД „Берковица“ – гр. Берковица - 0888 23 24 23 и 095 38 04 28
Хижа „Ком“ – стара - 0889 68 16 93
Хижа „Ком“ – нова - 0885 83 02 71
Хижа „Бялата вода“ - 0878 94 79 40

ПАЗАРДЖИШКА ОБЛАСТ
ТД „Батьовци“ – гр. Батак - 0889 57 26 84 и 0899 42 41 72
ТД „Юндола 1919“ – гр. Велинград - 0882 45 40 55
Хижа „Христо Смирненски“ - 0877 33 29 69
Хотел „България“ – гр. Велинград - 0889 50 04 44 и 0889 50 01 55
ТД „Алеко“ – гр. Пазарджик - 0899 89 94 25 и 0988 96 98 63
Хижа „Добра вода“ - 0988 96 98 63
ТД „Бунай“ – гр. Панагюрище - 0886 19 98 58
Хижа „Павел Делирадев“ - 0893 04 48 10 и 0897 95 50 62
Хижа „Равно боре“ - 0893 55 86 85
ТД „Купена“ – гр. Пещера - 0896 71 59 72 и 0898 48 38 07
ТД „Милеви скали“ – гр. Септември - 0893 60 05 98

ПЕРНИШКА ОБЛАСТ
ТД „Орлите“ – гр. Радомир - 0898 70 65 50

ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ
ТД „Кайлъшка долина“ – гр. Плевен - 0882 96 63 63
Хижа „Плевен“ - 0988 77 77 01
Хижа „Среброструй“ - 0877 47 97 80
Туристически дом – гр. Плевен – 064 83 43 52 и 0878 75 80 37

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между-временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

УЧЕНИЧЕСКИ ЛАГЕРИ НА БТС - 2025 ГОДИНА

Тази година Българският туристически съюз предлага ученически лагери на вниманието на родители и учители - едномесечни, двудневни, тридневни и летни лагери.

Едномесечна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:
Тръгване от София 8.30 часа. По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има научно-образователно и културно-просветно значение. Дендрариумите са специализирани за отглеждане на определени видове дървесни растения. Районът е предназначен за отход и развлечение и се нарича още „дендропарк“. Пристигане в района на хижа „Момина скала“, разположена пред огромна поляна, с къщата за хранене и детска площадка. Обяд сред природата (децата си носят сандвич и вода от къщи). В близост има ресторант и сладкарница, където може да се закупят лакомства и напитки, по преценка. След обяда следват занимания в природата. 15:00 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 55 лв. при група от 20 деца.
При група от 15 деца цената е 66 лева.

Цената включва: транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Двудневна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:
Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има

научно-образователно и културно-просветно значение. Районът е предназначен за отход и развлечение и се нарича още „дендропарк“. След пристигане на хижа „Момина скала“ – настаняване и обяд сред природата (пикник, ако условията позволяват). Поход до хижа „Родината“ и разходка из околността. Връщане, игри на поляната. Вечеря и детска дискотека.

Втори ден: Закуска, занимания сред природата: разпъване на палатка, първа помощ в планината, алпийски възел и др. Връщане в хижата, обяд. Следобед – ориентиране с компас в района и отпътуване в 16.30 часа към София.

ЦЕНА: 148 лв. при група от 20 деца, при група от 15 деца цената е 158 лв.

Цената включва: нощувка и храна (първи ден – вечеря, втори ден – закуска и обяд); транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (децата си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

Тридневна ученическа екскурзия

Място: хотел „Мальовица“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:
Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). След пристигане в хотел „Мальовица“ настаняване и обяд сред природата (пикник със сух пакет, който децата си носят). Кратки преходи из района. Вечеря и детска дискотека. Нощувка.

Втори ден: Закуска. Поход до Енчовите езера. Връщане в хотела, обяд. Следобед – обучение – разпъване на палатка и необходимите приспособления при посещение на планината, запознаване с туристическата маркировка и ориентирането с компас, първа помощ в планината. Вечеря и вечер на таланта. Нощувка.

Трети ден: Закуска. Занимателни и забавни игри на Меча поляна. Обяд. Следобедни занимания. 16.30 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 273 лв. за група от 15 души

Цената включва: 2 пълни пансиона за учениците; 3 пълни пансиона за двама учители и 1 инструктор; инструктор/аниматор; транспорт с лицензиран автобус; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (учениците си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

Общи условия: Забранява се храненето в автобуса (водата е разрешена).

хижа „Момина скала“

хотел „Мальовица“

ПЛАНИНСКА ПОЧИВКА В СЕЛО БАНЯ – МЕЖДУ ПИРИН, РИЛА И РОДОПИТЕ

ДАТИ: 6 юли, 13 юли, 20 юли, 27 юли, 3 август, 10 август, 17 август, 24 август

Първи ден: Пристигане в с. Баня, среща с водача и запознаване с групата. Възможности за следобедна разходка, а вечерта, край басейна на вкусна вечеря, изработване на план за следващите дни.

От втори до пети ден: Пирин, Рила и Родопи. Маршрутите са многобройни из трите планини и изборът е на туристите и на водача, в зависимост от физическите възможности на групата. След завръщане от преходите релакс в топла минерална вода.

Шести ден: Закуска и отпътуване.

Цена: 520 лв. **Включва:** 5 нощувки в хотел – вила „Минерал 56“, 5 закуски по избор от меню; ползване на минерален басейн;

вила „Минерал 56“

застраховка, планински водач.
Цена за деца до 12 годишна възраст: 395 лв.
Отстъпки за учаци и пенсионери: 30 лв.

Цената не включва: транспорт до с. Баня; храната за обяд и вечеря е на свободна консумация.

РОДОПСКИ ЧУДЕСА ОКОЛО СЕЛО АРДА

ДАТИ: 22 юни, 13 юли, 27 юли, 3 август, 17 август

Родопска планина е древна и загадъчна и предлага природни чудеса и културни съкровища, които често остават далеч от познатите туристически маршрути. Каним Ви да посетите нейни непознати кътчета. По горното течение на река Арда, където времето сякаш е спряло, ще се докоснем до природни чудеса, стари пещери, величествени панорами и следи от човешка дейност, останали от хилядолетия. Седем дни няма да стигнат, за да изследваме само малка част от този приказен район около селата Арда и Могилица. Настанени в уютен хотел в село Арда, ще има възможност да се насладите на дневни преходи с леки раници, невероятни гледки, приятни и весели вечери с вкусна храна.

Тази програма е подходяща за семейни почивки и за хора, които предпочитат леките преходи, съчетани с комфортно настаняване.

Първи ден: туристите ползват собствен транспорт и срещата ще бъде по обяд в подножието на пещера Ухловица. Следва изкачване до пещерата, която е обогатена и много красива. Отпътуване за с. Арда и настаняване в хотел. Следобедна кратка разходка из района, вечеря и вечер на запознанството.

От втори до шести ден: разходки, преходи и посещения на природни и културно-исторически обекти в района на изворите на река Арда. Списъкът е дълъг, не всичко може да бъде включено, водачът ще се съобрази с физическите възможности и желание на туристите. Ето предложения за някои обекти:

Пещера Надарска – необлагодете-

Агушеви конаци

на, но с интересни образувания; Пещера Типецето – с древни рисунки; водна пещера Голубовица – уникални преживявания с лодки; каньон на Киселските водопади – каньонинг по Лютинска река; изворите на река Арда; Ардин връх, който се достига с граничен преход между България и Гърция.

В един от дните със собствен транспорт може да се посети село Могилица, където да се разгледат крепост „Варадско кале“, Агушеви конаци, Панорамна вишка „Лиса гора“, площадка „Върхът“ и туристически маршрут „Крепостта-Могилица“.

Седми ден: след закуска събиране на багажа. Има възможности и в този ден да се планират разходки. Отпътуване в късния следобед.

Цена: 615 лв. **Включва:** 6 нощувки в семеен хотел в с. Арда и храна. Лицензиран планински водач. Планинска застраховка.

Цена за деца до 12 годишна възраст: 465 лв.

Отстъпки за учаци и пенсионери: 30 лв.

Цената не включва: входните такси за посещаваните пещери.

Представената по-горе почивка предлагаме на вниманието и на учители, които да организират лагери с ученици. За допълнителна организация и цена молим да се свържете с нас на посочените телефони

ПО КАЙЗЕРОВИТЕ ПЪТИЩА В РИЛА

ДАТИ: 19 юли, 9 август

Първи ден: Говедарци – х. „Мечит“. Изходен пункт с. Говедарци. Пристигането може да бъде самостоятелно, но има вариант да организираме трансфер от София. От тук следва едно загряващо изкачване до хижата, после може да се разходим в района. Вечеря и нощувка.

Втори ден: х. „Мечит“ – Фердинандовия/Кайзеровия път – вр. Мечит – х. „Рибни езера“. Започва се с изкачване на връх Мечит, следва спускане и се върви по Фердинандовия път. По него навремето цар Фердинанд е планирал да направи връзка от дворците „Бистрица“ и „Ситняково“ до Рилския манастир и да води високите си гости през високата планина. Следва почивка и обяд сред природата. В късния следобед пристигаме на брега между двете Рибни езера. Тук отсядаме в хижата за два дни, с възможност да обиколим повече върхове. Вечеря и нощувка.

Трети ден: връх Йосифица, Сврадливото езеро или обиколка на района. В този ден има няколко варианта за преходи, но водачът решава в зависимост от възможностите на туристите в групата. Може да се изкачи връх Йосифица, да се направи разходка до най-голямото езеро на Балканите – Сврадливото, или голяма обиколка на венец от върхове. Вечеря и нощувка.

Четвърти ден: х. „Рибни езера“ – х. „Грънчар“. Билен маршрут в два варианта, които водачът ще предложи. Няколко изкачвания и слизания с невероятни гледки към Пирин, Родопите и Рила. В плана за деня е и връх Налбант. От тук има само слизане до х. „Грънчар“ и едноименното езеро. Настаняване, почивка, вечеря и нощувка.

хижа „Мечит“

Пети ден: х. „Грънчар“ – Кайзеровия път – х. „Марица“. След закуска се тръгва по билната пътека, следват извивките на стръмни рилски склонове, а в далечината се възхищаваме на Ибър, Равни чал и Белмекен. Пресичаме водите на Ропалица и започваме изкачване към поредното рилско плато. Разходка до Орталал или Ченгене чал. Следва спускане към Марица и малко след пресичане на реката се озоваваме пред едноименната хижа. Почивка, вечеря и нощувка.

Шести ден: х. „Марица“ – Царска Бистрица в Боровец (Чамкория). Закуска. Потегляме и преминаваме през ловната резиденция „Саръгьол“, летния дворец в Ситняково и за финал – самата царска резиденция в най-стария курорт у нас – Чамкория, днес Боровец. Трансфер до колите в с. Говедарци, обяд в „Последен грош“ и отпътуване.

Цена: 560 лева. **Включва:** 5 нощувки, 5 закуски, 4 обяда и 5 вечери, лицензиран планински водач, планинска застраховка.

Отстъпки за учаци и пенсионери: 30 лв.

Цената не включва: транспорт до изходния пункт, трансферите – около 20 лева (зависи от броя туристи).

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 96 63 00

имейл: infocenter.bts@gmail.com

Планински Застраховки Асистанс чужбина

Български туристически съюз предлага **планински застраховки**, както и разширената ни услуга за **застраховки при пътуване в чужбина**. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300

